UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Šimon Pýcha

Rozhlasová média od vzniku České republiky

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce:

ThDr. et PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Šimon Pýcha

Radio broadcasters after establishment of Czech Republic

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

ThDr. et PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce na téma " *Rozhlasová média od vzniku České republiky"* je moje původní autorské dílo, které jsem vypracoval samostatně. Veškerá literatura a další zdroje, z nichž jsem čerpal a v práci cituji, jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze …….. jméno autora ……

Poděkování

Především bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce panu profesorovi ThDr. et PhDr. Radku Mezuláníkovi, Ph.D. za jeho vstřícnost a čas, který mi věnoval po celou dobu mé práce. Dále děkuji Ing. Miroslavu Pýchovi, se kterým jsem práci též často konzultoval a paní Mgr. Janě Rybínové za pomoc s korekturou práce.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje v teoretické části na vznik a vývoj rozhlasových médií, která jsou úzce spojena s médii televizními, obecně elektronická média, a to se zaměřením na období od zániku České a Slovenské federativní republiky. Právě od roku 1993 se začala psát historie elektronických médií v nynější České republice. Bakalářská práce popisuje rozvoj rozhlasových médií od prvopočátku, tj. od vzniku prvních experimentálních licencí k rozhlasovému vysílání, od návrhu prvních nových kmitočtů pro VKV-FM rozhlas pro Českou republiku. Práce se zabývá hlavně soukromými médii a jejich rozvojem. V teoretické části je kromě historie vzniku prvních rozhlasových stanic také uvedeno, jak probíhalo rozdělování pásma VKV-FM, jak docházelo k výběru nových kmitočtů a jejich vnitrostátní a následně mezinárodní koordinaci. Bakalářská práce se dále věnuje tomu, jakým způsobem stát podpořil rozvoj elektronických médií. Historie je popsána s rozdělením časové osy před rozpadem České a Slovenské federativní republiky a od vzniku samostatné České republiky. S tím je úzce spojena kapitola o vzniku a budování duálního systému, kde je popsáno, jakým způsobem vznikal. Důležitou kapitolou je také digitalizace. V této kapitole je naznačena problematika rozhlasové digitalizace s poukazem na souvislosti s digitalizací televizního vysílání, která již proběhla. Praktická část se pak skládá z dotazníkového šetření, kde jsou pro výsledky odpovědí respondentů vytvořeny tabulky a grafy s popisem a vyhodnocením zadaných otázek. Na konci dotazníkového šetření jsou shrnuty informace o výzkumu.

Klíčová slova

České republika, média veřejné služby, soukromá média, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, digitalizace, duální systém, poslechovost, kmitočet.

Annotation

In the theoretical part the bachelor thesis focuses on the development of radio broadcasting that is narrowly connected to the development of TV broadcasting in the period of the end of Federative Republic of Czechoslovakia. More accurately the period starting with history of Czech Republic that has been established in 1993. Bachelor thesis describes the evolution of radio and the distribution of all radio frequencies in Czech Republic. The thesis deals mostly with private radios and their evolution. The theoretical part concerns not only about history, but also about the division of VHF (VKV) frequencies, which is followed by distribution of frequencies internationally and later domestically. The thesis further focuses on the support from government and its impact on the radio broadcasting evolution, this continues into the description of transforming this sector from past Czechoslovak Republic into separate Czech Republic. Each chapter is independent and the time axis divides the history into the part before the break up of Czechoslovak republic and after establishing Czech Republic. This is very closely connected to the chapter of dual system and it describes its development. Very important chapter is the Digitization, where it shows issues that Digitization brings. The practical part contains of questionnaire and its results are summarized in tables and graphs with evaluation of all answers. In the end of questionnaire there is summarization of information about the research.

Keywords

Czech Republic, government owned radios, private radios, the Council for Radio and Television Broadcasting, digitization, dual system, listeners, frequency.

Obsah

1. ÚVOD ……..……. 8
2. HISTORIE RÁDIÍ V ČESKÉ REPUBLICE ……....…… 10

2.1. Historie rozdělování pásma VKV-FM: …..……. 12
2.2. Rozvrhnutí kmitočtů ……..……... 14
2.3. Státní podpora .....…….. 16
2.4. Přechod …….…… 18
2.4.1. Před rozpadem České a Slovenské federativní republiky …..… 18
2.4.2. Po vzniku České republiky ……..….. 21

3. DUÁLNÍ SYSTÉM ……..…….…… 23

3.1. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání ….…… 25

3.1.1. První dvě celoplošné soukromé stanice …..……. 26

3.1.2. Experimentální licence ……..……... 27

4. REGULACE MÉDIÍ V ČESKÉ REPUBLICE …...…….. 29
5. DIGITALIZACE ……..……..…….. 31

5.1. Digitalizace televizního vysílání (televizních stanic) ……..…..... 32
5.1.1. Konvergence ..……..……..… 34
5.2. Průběh digitalizace rozhlasového vysílání (rozhlasových stanic) 35

6. PRAKTICKÁ ČÁST ……..……..... 38

6.1. Metoda dotazníkového šetření ……..…… 38
6.2. Shrnutí dotazníkového šetření ……..……... 56

7. ZÁVĚR ……..…….……... 59
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ ……..…….. 61
9. SEZNAM PŘÍLOH …… 66

1. ÚVOD

Hlavním tématem, kterým se bakalářská práce zabývá, je historie rozhlasových stanic. Ta je především zaměřena na soukromou složku elektronických médií. Na historii je navázáno hlavními tématy práce v časové ose, tak jak se věci udály.

Bakalářská práce je také zaměřena na problematiku digitalizace rozhlasových medií v České republice. Digitalizace je rozdělena na dvě podkapitoly. První část se týká obecného pohledu na digitální vysílání televizních stanic. Druhá část je zaměřena na problematiku digitálního rozhlasového vysílání. Závěrem je pak praktická část: dotazníkové šetření, kde jsou respondentům kladeny otázky úzce zaměřené na digitální rozhlasové vysílání. Z odpovědí respondentů jsou následně zpracovány tabulky a grafy s popisky a vyhodnocením.

Masová média mají velký podíl na formování společenských názorů a díky nim se stává soukromý život součástí veřejného zájmu. Učí nás vnímat jak sama sebe, tak i lidi, věci a dění kolem nás. V dnešní moderní společnosti se masová média stala důležitými aktéry soukromého i veřejného života. Stejně jako rodina, přátelé, práce, škola a zájmy jsou i ony významným socializačním činitelem.[1]

Masová média se dají definovat mnoha způsoby. Například definice podle Nikolase Luhmanna: „*Mezi přítomnými emitenty a recipienty nemůže probíhat žádná interakce. Interakce je vyloučena vřazením techniky a to má dalekosáhlé důsledky, které nám definují pojem „masmédia“*[2]

„Masová média jsou součástí a iniciátorem svérázné, celospolečenské, historickým vývojem podmíněné komunikační aktivity člověka a představují svébytnou oblast sociální komunikace.“[3]

[1] Lukáš Urban, Josef Dubský, Karol Murdza, Masová komunikace a veřejné mínění. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, s. 47. ISBN 978-80-247-3563-4.
[2] Jan Jírak, Barbara Köpplová, Masová Média. 2.přeprac.vyd. Praha: Portál, 2015, s.21. ISBN 978-80-262-0743-6.
[3] Jan Jírak, Barbara Köpplová, Masová Média. 2.přeprac.vyd. Praha: Portál, 2015, s.21. ISBN 978-80-262-0743-6.

Bakalářská práce se zabývá významem a historií vzniku soukromých rádií v České republice. Je v ní zmapované zejména období od vzniku samostatné České republiky. Jak z názvu vyplývá, datování od vzniku samostatné České republiky je od 1. 1. 1993. V práci je ale důležité se vrátit ke konci existence České a Slovenské federativní republiky, protože tam proběhly první významné kroky k nastartování soukromého sektoru elektronických medií. Proto je v mé práci zmínka i o prvním pirátském rozhlasovém vysílání z počátku 90. let. Právě toto období je v práci uvedeno – jak probíhal vývoj a vznik nových ustanovení a zákonů, přidělování kmitočtů, přechod vysílání i do soukromého sektoru a věci s tím úzce spojené. Dále je v práci uvedeno, jak probíhaly poslední rozhlasové dny Československa v prosinci roku 1992 při přechodu na samostatnou Českou republiku a s tím spjaté rozdělení Československého majetku mezi oba státy.

Práce se zaměřuje na obecné informace z historie rozhlasu. Z počátku je zaměřena na VKV-FM pásmo rozhlasových vln. Tato kapitola navazuje na počáteční rozdělení kmitočtů v tehdejším Československu. Konec druhé kapitoly je rozdělen na obecné informace o přechodu a sledu událostí před rozpadem České a Slovenské federativní republiky a při vzniku České republiky.

Na teoretickou část navazuje část praktická, která je úzce zaměřena na digitalizaci rozhlasu. Praktická část je tvořena z dotazníkového šetření. Otázky zkoumají obecné postavení rozhlasu a vnímání digitalizace ve společnosti. Žádná otázka není zaměřena na konkrétní stanici. Praktická část je zakončená vyhodnocením výsledků z otázek dotazníkového šetření.

Práce se zaměřuje na to, jak probíhal vývoj rozhlasového vysílání na zdejším území. Snaží se podtrhnout význam rozhlasu v historii a částečně vystihnout jeho funkce v dnešní době.

2. HISTORIE RÁDIÍ OD VZNIKU ČERSKÉ REPUBLIKY

„Kdo ovládá minulost, ovládá budoucnost.

Kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost.“

George Orwell

Vysílací média, čímž se rozumí rozhlas a televize, nevznikla z historického hlediska, na rozdíl od tisku, jako nástroj společenské změny. Spíš byla technologickým pokrokem, který si teprve hledal svou sociální, kulturní a estetickou pozici. Z historie rozhlasového vysílání vyplývá, že toto médium mělo původně zprostředkovávat již existující formy, jako divadelní představení, koncerty nebo třeba i vzdělávací přednášky. Žurnalistické prvky do rozhlasu začaly pronikat až postupem času. Tím je myšleno živý sportovní komentář, zpravodajství apod. Současně se začaly prosazovat prvky, které dnes považujeme za běžnou součást vysílání, jako jsou: soutěže, přímé přenosy, seriály, pořady a rozhlasové inscenace.[4]

Komunikační prostředky prošly od svého počátku až do současnosti značným vývojem. V minulosti se komunikační média snažila, aby pro veřejnost působila na co největší vzdálenost a měla snadný a spolehlivý přenos sdílení. Dalším požadavkem bylo, aby se sdělení dostalo k co nejvíce uživatelům a uchovalo se v čase, tedy pro další generace. Současná etapa působí vzhledem k těmto kritériím jako vyvrcholení těchto požadavků a snah.[5] Masová média plní pro společnost, skupinu i jedince mnoho funkcí. Mezi hlavní funkce řadíme: informační, sociální, zábavní, kontrolní a vzdělávací. Některá média mohou na určité funkce rezignovat. Tato rezignace by však neměla postihnout mediální systém jako celek.[6]

[4] Marshall McLuhan, Jak rozumět médiím. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011, s. 36. ISBN 978-80-204-2409-9

[5] Jan Jirák, Helena Pavličiková a kol., Média pod lupou. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2013, s. 22 - 23. ISBN 978-80-87415-70-2

[6] Olga Juriková, *Úloha prostriedkov masovej informácie a propagandy v ideologickej práci.* 1. vyd. Bratislava: Pravda, 1989. s. 11-12.

Historií novodobých médií od vzniku samostatné České republiky, což je od 1. 1. 1993, nezačíná historie porevolučních změn. Je důležité se vrátit i do historie krátce před tímto datem, jak je již zmíněno v úvodu. A tím jsou konečné dny České a Slovenské federativní republiky, kdy v období 1990 - 1993 proběhlo důležité nastartování mediálního prostředí i na nynějším českém území. Před rokem 1990 zde nebyly takové možnosti, vysílala zde jen státní média, neboli státem řízená a ze státního rozpočtu dotovaná rozhlasová i televizní média. Do roku 1989 byla v tehdejším Československu státní televize a státní rozhlas - Československý rozhlas a Československá televize. Po roce 1989 začala snaha o vytvoření soukromých medií, rozhlasu i televize. Prvním impulsem k vzniku nových soukromých stanic byla uvolněná doba, kdy bez zákonných mantinelů vznikla první amatérská, resp. pirátská rádia, která vysílala bez povolení. Jako první stanice, které vznikly, byly dvě pirátská rádia. V Praze to bylo pirátské rádio Stalin, ze kterého se časem stalo dnešní Rádio 1. Druhým rádiem bylo rádio Podzemí, které vysílalo v Českých Budějovicích. V dnešní době se spíše uvádí, že prvním soukromým rádiem, které vzniklo, bylo právě rádio Stalin v Praze. Ovšem některé zdroje uvádějí, že zcela prvním pirátským rádiem, které začalo vysílat v Československu, bylo o pár dní dříve právě rádio Podzemí v Českých Budějovicích. Z rádia Podzemí se následně v budoucnu zformovalo rádio Faktor.

Po revoluci tu byl zájem všech stran pro vytvoření soukromých médií a odstátnění rozhlasu a televize. Začala se proto připravovat legislativa pro vznik a rozvoj soukromých subjektů. Pirátská vysílání byla podle tehdejších zákonů pod obrovskou pokutou, hrozilo za to tehdy i vězení. Vysílat pirátsky před rokem 1989 bylo nepředstavitelné. V pirátském rádiu Stalin byl na návštěvě ve studiu i tehdejší prezident Václav Havel, který tak svojí návštěvou podpořil existenci tohoto rádia. I díky tomu vznikla zákonodárná iniciativa, která měla připravit zákonný prostor pro vytvoření duálního systému na území České a Slovenské federativní republiky. Do té doby, jak je v úvodu práce uvedeno, byla pouze média státní. Po revoluci se začal připravovat duální systém, což je systém, v němž působí na jedné straně elektronická media veřejnoprávní a na druhé straně media soukromá – televize, rádia. Duální systém se tedy na našem území začal připravovat bezprostředně po revoluci, nicméně to nebylo jednoduché. V té době se ještě měnila republika, federace končila a řešila se celá řada problémů s jejím

ukončením. To, co se připravovalo na federální úrovni, se následně použilo s částečnou proměnou pouze pro českou a slovenskou verzi.

2.1. Historie rozdělování pásma VKV-FM

V roce 1986 proběhla v Ženevě konference, které se dnes říká „Ženevská konference". Rozhodovalo se tam o rozdělení kmitočtových sítí pro VKV-FM rozhlas pro jednotlivé evropské státy. Šlo tedy o velké plánování kmitočtů pro rozhlas i televizi. Jednalo se o rozdělení kmitočtů pro pásma vlnových délek pro VKV (velmi krátké vlny), zejména v pásmu CCIR (87,5MHz-108MHz). Do roku 1989 se vysílal VKV rozhlas ve státech jako byly Československo, Polsko, atd. v pásmu OIRT (67MHz-73MHz). Všechny státy Evropy si připravily podklady k této konferenci. Dohodly, zkoordinovaly a připravily se pro všechny státy kmitočtové sady na určité konkrétní kóty. Pro ně musely mít jednotlivé státy připravené podklady pro přidělení kmitočtů. Ostatní státy západní Evropy do roku 1986 využívaly sice již tehdy pásmo CCIR, většinou však jen do 100 MHz, resp. do 104 MHz. Proto vznikl na Ženevské konferenci pro celou Evropu nový plán využití kmitočtů v celém pásmu CCIR (87,5MHz-108MHz).[7] Každému státu se přidělilo po šesti sadách VKV kmitočtů. V Československu se vybraly významné kóty, které byly situovány vysoko nad mořem, kde většinou již také byly stávající TV nebo rozhlasové vysílače, např. Černá hora, Liberec – Ještěd, Kleť, České Budějovice, Praha, Střední Čechy, atd. Neboli všude tam, kde byly vhodné kóty nebo již nainstalované vysílače s technologií tak, aby umožnily dobře pokrýt území signálem. Na tyto významné kóty byly naplánovány FM kmitočty o velkém výkonu, a to 10kW, 50kW, 100kW. Na Ženevské konferenci se tedy udělaly příděly kmitočtů, které již od roku 1986 každá země dostala k dispozici.

Před revolucí v roce 1989 i těsně po ní se v Československu vysílalo v pásmu OIRT (pásmo VKV- východní norma) 66-73 MHz. Rozhlasové přijímače, které tu kdysi byly k dispozici, byly vybaveny tedy jinou normou, jiným frekvenčním pásmem. Nicméně se

[7] RadioTV. *Regulace médií.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://www.radiotv.cz/p_radio/r_technika/vysilani-v-pasmu-vkv-oirt/*

v Československu již před revolucí prodávaly rozhlasové přijímače, které uměly přijímat i pásmo CCIR (většinou jen s rozpětím 87,5-104 MHz).

První VKV-FM kmitočty byly tedy dostupné k využití již v roce 1986, následně po přidělení na konferenci. Někdy v letech 1986 - 1988 bylo realizováno první zkušební vysílání v pásmu CCIR, a to z vysílače Cukrák ve středních Čechách. Jednalo se tehdy o zkušební vysílání na kmitočtu 101,1 MHz. Na tomto kmitočtu tehdy zkušebně vysílal Československý rozhlas - stanice Hvězda. Zhruba 2-3 roky probíhalo toto testování, zjišťovalo se jaké má toto vysílání pokrytí a na jak velkém území bude hrát.

Po revoluci byla doba dychtivá, všichni chtěli mít vše a pokud možno ihned. Lidé měli velký zájem o vznik soukromého sektoru medií. Vznikla dvě pirátská rádia, tím byla odstartována etapa pro vytvoření soukromého sektoru. Pro tuto situaci nebyly ještě legislativní normy, nebyly schválené příslušné zákony, jako jsou dnes. Proto byly ustanoveny dvě komise. Nejprve vznikla meziresortní komise, která byla ustanovena při federální vládě a která se nazývala tzv. "Mikloškova komise". Josef Mikloško byl slovenský poslanec a člen federální vlády.

Právě v této Miklošově komisi se shromaždovaly první žádosti o soukromé vysílání, projekty nových soukromých stanic. K realizaci projektů těchto žadatelů byly nezbytně nutné konkrétní kmitočty. Volné kmitočty byly technickou možností, jak rádio zprovoznit. Protože však nebylo možné udělovat kmitočty bez jakéhokoli systému, jak by se komu zlíbilo, bylo potřeba před vznikem příslušných zákonů vytvořit jakýsi provizorní systém - systém přidělování tzv. experimentálních licencí, které měly status legálního provozování vysílání i v době, kdy ještě nebyly schváleny příslušné zákony pro vysílání.

Postupem času tlak na vznik soukromých rádií sílil, žádosti o licence stále přibývaly. Následně po Miklošově komisi vznikla druhá komise při ministerstvu kultury České republiky. Na tuto komusi se přesunuly stávající žádosti z federální úrovně, které spadaly na území ČR, poté co se rozpadla Československá federace. Nadále se tedy pracovalo a pokračovalo s žádostmi na komisi při ministerstvu kultury České republiky.

Aby mohla vznikat nová rádia, bylo zapotřebí připravit nové, další VKV kmitočty s nižším výkonem, tzv. kmitočty druhotné sítě, které byly následně přidělovány k experimentálním licencím. *(To bylo zejména z důvodu, že nebylo možné bezkoncepčně "roztrhat" celoplošné sady kmitočtů přidělené na Ženevské konferenci - viz dále)*. Toto plánování probíhalo na Odboru správy a plánování kmitočtového spektra tehdy státního podniku České (československé) Radiokomunikace. Zde se připravovaly kmitočty pro rozhlasové i televizní vysílání, (tehdy pro první a druhý program ČST). V období po revoluci však na tomto odboru byla hlavní práce právě na přípravě nových kmitočtů pro VKV - FM rozhlas.

Lidé se tehdy přetahovali, kdo a kde bude co plánovat a vymýšlet, jak to bude celé probíhat a jak se budou přidělovat kmitočty, jelikož to ještě nebylo určeno žádnými pravidly ani legislativou. Udělování licencí je věc jedna, ale k vysílání jsou potřeba kmitočty, na kterých rádia budou vysílat. V té době byl člověkem, který měl všechny tyto věci na starosti, ing. Miroslav Pýcha. Právě jemu byly v té době přiděleny všechny žádosti o udělení licencí. Jelikož kmitočty velkého výkonu z Ženevské konference (10kW, 50kW, 100kW) byly primárně určeny pro pokrytí celé republiky, tak nebylo možné je rozdělit bezkoncepčně pro účely startu prvních soukromých stanic, povětšinou lokálních, resp. regionálních projektů vysílání. Proto se začalo s navržením tzv. kmitočtů druhotné sítě. **Základní síť** vysílačů, byly kmitočty ženevské, velmi výkonné 10kW, 50kW, 100kW. Druhotná síť kmitočtů byly v podstatě **kmitočty lokální**, které byly zhruba do 1kW, podle toho jak výpočty vyšly na dané místo. Zpočátku se začínalo právě s přidělováním těchto lokálních kmitočtů žadatelům.

2.2. Rozvrhnutí kmitočtů

Jelikož bylo z počátku mnoho žadatelů s různými návrhy a projekty, bylo nutné přečíst všechny projekty. Většina projektů byla situována do různých regionů ČR. Po přečtení všech žádostí se zjistilo, kolik je zhruba žadatelů a do jakých regionů v republice. Také se předvídalo, že žádosti budou přibývat a bude jich stále více. Proto hned z počátku bylo potřeba počítat s tím, že i kmitočtů bude potřeba více. Tehdy byl plán následující: vzala se mapa České republiky, která byla rozdělena na regiony, do každého z regionu

bylo navrženo zhruba po 5 frekvencích pro uspokojení žadatelů o licence. Do větších regionů bylo kmitočtů navrženo více, naopak do menších méně. S plánováním se začalo od Prahy, kde bylo nejvíce žadatelů o licenci a pokračovalo se do dalších regionů ČR. Pro Prahu bylo v první etapě navrženo celkem 14 kmitočtů. Celkem pro celou Českou republiku bylo v tomto prvním období navrženo cca 70 kmitočtů.

Navržené kmitočty podléhají velmi přísné mezinárodní i vnitrostátní koordinaci. Musí se navrhnout tak, aby nebyly rušeny stávající kmitočty, které už vysílají, ale i ty, které sice ještě nevysílají, ale jsou naplánované a s jejich využitím se počítá do budoucnosti. Všechny nové kmitočty se tedy musely najít tak, aby se navzájem nerušily v celé kmitočtové síti a správně fungovaly. Jedná se o relativně složitý proces s výpočty zahrnující profil terénu, výkon a další technické parametry vysílání.

Všechny nově navržené kmitočty byly odesílány tehdy na původní federální ministerstvo spojů. Po velmi dlouhé době, kdy se v Československu nic podobného nedělo, byly všechny návrhy nových kmitočtů zahraničními správami spojů s překvapením přijaty. Na ministerstvo spojů byly odeslány všechny nově navržené kmitočty najednou a následně byly odeslány do zahraničí, takzvaným zahraničním správám spojů. Jelikož v zahraniční tehdy nikdo netušil, co se v České republice děje v oblasti radiokomunikací, tak zahraniční správy spojů neměly žádný důvod žádosti o nové VKV-FM kmitočty zamítnout. Proto všechny návrhy na nové kmitočty, které byly odeslány zároveň v této první vlně, byly úspěšně schváleny všemi zahraničními správami spojů. Návrhy frekvencí, jak se později ukázalo, byly totiž správně naplánované a jak v zahraničí, tak ani na území ČR se mezi sebou nerušily. Jak přicházely nově zkoordinované kmitočty, tak bylo možné je předávat mezirezortní komisi pro přípravu a udělení prvních experimentálních licencí.

Do mezirezortní komise přicházely stále nové žádosti uchazečů. Jelikož zpočátku uchazeči měli pouhý projekt rádia a mezirezortní komise neměla frekvence, tak jim neměla jak přidělit licenci k vysílání. V té době měla monopol na provoz vysílačů Správa radiokomunikací, což byl státní podnik s polovojenským provozem, který provozoval všechny rozhlasové i televizní vysílače po celém Československu. Díky předešlému režimu tady nebyl nikdo jiný, kdo by mohl provozovat vysílání. Správa

radiokomunikací měla tehdy patent na to, kdy a kde bude možné zprovoznit nový vysílač. Mezirezortní komise na ministerstvu kultury měla proto velký problém s přidělováním licencí, protože jejich zaměstnanci neustále tvrdili, kde všude jsou problémy a nebyli schopni je řešit. Poté byl do mezirezortní komise přizván již zmiňovaný ing. Miroslav Pýcha, který kmitočty plánoval a připravoval. S ním se domluvilo, že komise bude rozhodovat o udělování licencí na ty kmitočty, které byly mezinárodně zkoordinované a řádně připravené k provozu. Naopak se nebude brát ohled na technické a ekonomické zájmy tehdejší Správy Radiokomunikací. Každý subjekt, který obdržel licenci podle předdefinovaných a v licenci určených pravidel měl totiž půl roku na zprovoznění svého rádia. Bylo tedy již na držiteli licence, zda a jak se domluví o zprovoznění vysílače. Komise na tomto principu vybrala několik prvních připravených kmitočtů a ty byly přiděleny nejperspektivnějším žadatelům o licence. Na vybraných žadatelích se pak ponechalo, jestli jsou schopni se s radiokomunikacemi domluvit na provozování vysílače a antény nebo zda budou schopni si zajistit své vlastní zázemí pro vysílání. Tak vypadaly první kroky při udělování licencí mezirezortní komisí.

Vždy, když přišly další schválené dokumentace o kmitočtech ze zahraničí, tak byly nové "hotové" kmitočty zaslány do mezirezortní komise. Ta na základě schválených dokumentů (kmitočtů) mohla udělovat další experimentální rozhlasové licence. Tímto postupem se tehdy udělilo 18 experimentálních licencí. Říkalo se tomu přímo „experimentální licence k rozhlasovému vysílání“.

2.3. Státní podpora

„Jakmile byla veřejnost jednou vystavena jídelníčku složenému z nesmyslů, nebyla schopna vytvořit si chuťové buňky pro kvalitní žurnalistiku a následkem toho ji trh přináší méně.“[8]

[8] Robert Watermann McChesney, Problém médií: Jak uvažovat o dnešních médiích. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, 2009, s. 111. ISBN 978-80-902831-2-1

Tak, jak se vyvíjela doba, a připravoval se nový legislativní rámec pro vznik duálního systému, vnikl i nápad, jak podpořit soukromé vysílání a to finančním způsobem. Tento nápad vznesl poslanec Ladislav Jakl na jednání tehdejší České Národní Rady. Právě on zdůvodňoval, že finanční příspěvek ze státního rozpočtu pro Československý rozhlas je nesmyslně vysoký a snažil se prosadit i myšlenku pomoci začínajícím rádiím. Zdůvodňoval to tím, že tehdejší Československý rozhlas, jako státní podnik, má ze státního rozpočtu příspěvek v řádu stovek milionů. Přinesl pozměňující návrh, kterým se v zákoně z rozpočtu Československému rozhlasu odebrala část financí ve výši 50 milionů Kč. To znamenalo, že z velkého rozpočtu Čs. rozhlasu byla tímto pozměňujícím návrhem "odebrána" částka ve výši 50 milionů Kč, což na jedné straně nemělo ohrozit chod vysílání Čs. rozhlasu, na straně druhé byly tyto finanční prostředky poskytnuty jako podpora pro začínající soukromý sektor.

Česká Národní Rada odsouhlasila, že těchto 50 milionů korun ze státního rozpočtu pro Československý rozhlas bude určeno na podporu a vznik privátního sektoru v rozhlasovém vysílání Československa. Tedy parlament, Česká Národní Rada rozhodla o tom, že 50 milionů korun se rozčlení a tím způsobem se podpoří soukromé vysílání.

Bylo zapotřebí vytvořit komisi, která bude schvalovat žádosti o udělení finančních dotací jednotlivým držitelům experimentálních licencí. Komise, složená s poslanců tehdejší ČNR přidělovala finanční dotace na základě schválených žádostí o licence, které prošly mezirezortní komisí. Experimentální licence v té době již existovaly. Otázkou bylo, jakým způsobem rozčlenit finanční podporu. Komise v ČNR vytvořila klíč, podle kterého se nakonec tyto finanční prostředky rozdělovaly. Držitelům licencí pro větší města se přidělovala menší finanční podpora, poněvadž zde bylo jednodušší získat reklamu, naopak mezi menší města a kraje byly dotace větší. Dotace nebyly malé, nejnižší udělená finanční podpora byla cca 950 tisíc korun, nejvyšší byla až 2,3 milionů korun. Takto se rozdělilo celých 50 milionů korun. Bohužel, když jde o peníze, které se rozdávají „zdarma“ neboli finanční podpora udělená na rozjezd soukromého sektoru, tak ne všichni tyto prostředky využili správně. Zásadní problém byl v tom, že se zde zapomnělo na kontrolu nad využitím takto přidělených financí. To samozřejmě neplatilo pro všechny. Mnoho provozovatelů utratilo peníze za to, na co byly peníze určeny. Hlavně bylo myšleno na financování vnitřního vybavení nových soukromých

rozhlasových stanic, k provozu soukromého sektoru, např. vysílače, antény, realizaci studií, mikrofony, pro moderátory, atd. Jelikož peníze nikdo nekontroloval, tak byli i tací, kteří peníze využili jiným způsobem, pro vlastní potřeby. V roce 1990 byly částky takto "rozdaných"peněz jednotlivým provozovatelům velmi vysoké, např. ve srovnání se současností (rok 2016) se jedná o značně vysoké částky. Dokonce vznikla i jedna absurdní situace: šlo tehdy o projekt pražského radia „Super Rádio“, kdy žadatel obdržel cca 950 tisíc korun, ale přitom jeho rádio nikdy nezačalo vysílat. Dokonce i přesto, že na tuto situaci poukázala nová Rada pro vysílání, která vznikla v roce 1992, s požadavkem na ministerstvo financí, aby byla finanční podpora ze strany příjemce, který nezahájil vysílání vrácena. Ministerstvo financí se tím odmítlo zabývat. Dobrý úmysl na počátku tedy bez řádné kontroly nakonec nepřinesl ve všech případech takový výsledek, jak bylo původně zamýšleno: podpořit nově vznikající rozhlasové podnikatele v jejich začátcích a svým způsobem tato zvláštní dotace "pokřivila" podmínky pro ekonomiku a existenci soukromých stanic.

2.4. Přechod na Českou republiku

Na území dnešní České republiky dříve existovala Československá socialistická republika. Důležitou změnou pro vznik dnešních medií byla tedy revoluce v roce 1989. Po revoluci vznikla potřeba existence i soukromých medií. V minulém režimu tu byla pouze media státní, Československý rozhlas a Československá televize. Byly to státní instituce.

2.4.1. Před rozpadem České a Slovenské federativní republiky

Po revoluci vznikly příznivé podmínky pro vytvoření soukromého systému, tzv. duálního systému vysílání. Do duálního systému se řadí rozhlasové a televizní stanice privátní a veřejnoprávní, nezávislé na státu. Česká republika vznikla důsledkem rozpadu České a Slovenské federativní republiky. Experimentální licence však vznikaly již po revoluci v roce 1990. Byly to první zkušební soukromé radiostanice. Do 1. 1. 1993 zde

byla Česká a Slovenská federativní republika, která měla připraveny své federativní zákony pro vysílání a také každý stát měl svou Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Přesně o půlnoci 31. 12. 1992 Česká a Slovenská federativní republika zanikla a rozdělila se na dva samostatné státy.[9] Na Českou republiku a Slovenskou republiku. Pro rozhlasové stanice se nic zásadního nezměnilo, jelikož každý stát měl svojí Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Elektronická média působila v obou zemích, tudíž v každé zemi zvlášť zůstala, v České republice česká media, na Slovenské republice slovenská media.

Nastartovaného procesu vzniku prvních soukromých stanic se to nijak nedotklo, jelikož byly v plné moci soukromníků. Po vzniku tehdejší Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání se tedy začaly udělovat již nové oficiální licence, dle nového zákona o rozhlasovém a televizním vysílání. Rada pokračovala jednak v udělování lokálních rozhlasových licencí, dle stejného principu, tzn. poté, co jí byly dodány nové volné, použitelné lokální VKV kmitočty. Následně však nová Rada připravila i rozdělení VKV "ženevských" sítí, a to tak, že tehdy koncepčně rozhodla o tom, že 2 sady těchto kmitočtů budou určeny pro 2 celoplošné soukromé rozhlasové stanice, 1 sada bude rozdělena na regionální soukromé rozhlasové stanice a zbylé 3 sady kmitočtů dostane přidělené Český rozhlas. První dvě udělené celoplošné licence byly uděleny na jaře roku 1993. Novými držiteli se staly stanice Frekvence 1 a Rádio Alfa. Přechodem na samostatné státy nevznikl ani žádný problém v oblasti radiokomunikací, Československé federativní sítě byly celkem bez problému rozděleny na 2 - českou a slovenskou. Žádné soukromé rádio na federální úrovni ještě neexistovalo.

Ve sféře veřejnoprávních medií tomu bylo jinak. Koncem roku 1992, kdy se již vědělo, že se Česká a Slovenská federativní republika rozpadne na samostatné státy, se začaly připravovat zákony, které rozdělí média veřejné služby ve správu každého státu zvlášť. Dne 13. 11. 1992 začal platit zákon č. 541/1992 Sb.[10] o dělení majetku České a Slovenské federativní republiky mezi Českou a Slovenskou republiku. Federální

[9] KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - televize - mediální právo*. Praha: Karolinum, 2003. S. 108-109. ISBN 80-246-0632-1.

[10] Zákon č. 541 ze dne 13. listopadu 1992 o dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou republikou a Slovenskou republikou a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1992, částka 110. Dostupné z http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=541&r=1992

shromáždění se usneslo na ustanovení, které upravuje dělení majetku obou zemí, mezi každou zvlášť. V tomto zákoně, se jako jedna z věcí ruší Československý rozhlas a televize a rozdělení majetku bude upraveno jiným zákonem. Následně 2. 12. 1992 vstoupil v platnost zákon č. 597/1992 Sb.[11] o zrušení Československého rozhlasu a televize. Federální shromáždění České a Slovenské federativní republiky se usneslo, že uplynutím dne 31. 12. 1992 se ruší Československý rozhlas a Československá televize. Zákon dále upravuje převod movitého majetku, práv a povinností ze zrušených organizací na předem připravené nástupnické organizace. Názvy původních organizací zaniknou a budou nahrazeny názvy nástupnických organizací. Uplynutím 31. 12. 1992 se ruší původní zákon č.17/1964 Sb.[12] o Československém rozhlasu. Dne 22. 12. 1992 byl zaveden nový zákon České národní rady č. 36/1993 Sb.[13] který byl o opatření některých oblastí rozhlasového a televizního vysílání. Zákon upravil převod z majetku Československého rozhlasu na Český rozhlas, který byl právní nástupce včetně autorských práv. Stejné podmínky platily i pro Českou televizi. Tímto zákonem byly upraveny změny v předcházejícím zákoně č. 468/1991 Sb.[14]o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Fungování a financování Rady pro rozhlasové a televizní vysílání se upravilo novelou. Do konce roku 1992 žádný nový ani další zákon nebyl vynesen. 31. 12. 1992 zanikl společný stát, s ním i Československý rozhlas a televize. O půlnoci v 23 hodin 59 minut přestala rovněž vysílat federální stanice Československo, kterou v éteru nahradil okruh Českého rozhlasu - Radiožurnál. Tedy federální media se rozdělila včetně Československého rozhlasu, převod subjektů byl vyřešený díky zákonu č. 36/1993 Sb.[15] včetně oblastí některých opatření rozhlasového a televizního vysílání.

[11] Zákon č. 597 ze dne 23. prosince 1992 o zrušení Československého rozhlasu, Československé televize a Československé tiskové kanceláře (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky.* 1992, částka 121. Dostupné z http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=597&r=1992

[12] Zákon č. 17 ze dne 8. února 1964 o skončení volebního období Nejvyššího soudu, krajských, okresních a vojenských soudů (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky.* 1964, částka 10. Dostupné z http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=17&r=1964

[13] Zákon č. 36 ze dne 30. prosince 1992. Zákon České národní rady o některých opatřeních v oblasti rozhlasového a televizního vysílání (Česká národní rada). In: *Sbírka zákonů České republiky.* 1992, částka 10. Dostupné z http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb0010-1993.pdf

[14] Zákon č. 468 ze dne 22. listopadu 1991 o provozování rozhlasového a televizního vysílání (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky / Slovenské republiky.* 1991, částka 91. Dostupné z https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991

[15] Zákon č. 36 ze dne 30. prosince 1992. Zákon České národní rady o některých opatřeních v oblasti rozhlasového a televizního vysílání (Česká národní rada). In: *Sbírka zákonů České republiky.* 1992, částka 10. Dostupné z http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb0010-1993.pdf

Zákon č. 597/1992 Sb.[16]zrušil Československá média (rozhlas, televize, tiskové kanceláře).[17] Paradoxní situace vznikla u vysílání Československého rozhlasu na dlouhé vlně. Tato frekvence totiž pokrývala celé území tehdejšího Československa a velkými přesahy celou Evropu. Řešil se problém, komu tedy toto vysílání má následně připadnout. Nakonec zvítězil tzv. "územní princip", tzn. vysílač Topolná, který vysílal na dlouhé vlně 270kHz byl situován na území České republiky a tedy nakonec byl uznán oběma stranami, že náleží nadále České republice.

2.4.2. Při vzniku České republiky

Prvním dnem vzniku České republiky 1. 1. 1993 vznikl kolektiv samostatného Českého rozhlasu, který vysílal na pěti okruzích: Praha, Rádio Praha, Radiožurnál, Regina, Vltava. Z kmitočtů federálního rozhlasu Československo, vznikl přesně o půlnoci 31. 12. 1992 na 1. 1. 1993 nový okruh Českého rozhlasu - Radiožurnál. Byl to zpravodajsky zaměřený okruh, který pokračoval v podobném vysílání jako federální Československý rozhlas. Radiožurnál vysílal každý den 24 hodin, z toho měl přinést zprávy každou hodinu. Dopoledne byla vysílána publicistika, odpoledne se počítalo se zpravodajstvím. Výjimkou byl jen ranní blok, kde se vysílalo zpravodajství. V 18:30 hodin byla hlavní zpravodajská relace „Ozvěny dne“, které začínaly podobně jako na stanici Praha. Poměr hudby a mluveného slova byl tehdy ponechán stejně jako na federálním vysílání Československa. Okruh nového Českého rozhlasu – Radiožurnál byl pojmenován z historického názvu „Radiojournal“.[18]

Evropská vysílací unie (EBU) dne 1. 1. 1993 přijala Český rozhlas za řádného aktivního člena. EBU je největší mezinárodní asociace vysílacích organizací na světě, která byla založena v Ženevě roku1950. Zároveň 1. 1. 1993 se EBU sjednotila s Mezinárodní rozhlasovou a televizní organizací (OIRT). Už dříve OIRT sjednocovala některé

[16] Zákon č. 597 ze dne 23. prosince 1992 o zrušení Československého rozhlasu, Československé televize a Československé tiskové kanceláře (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1992, částka 121. Dostupné z http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=597&r=1992

[17] KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - televize - mediální právo*. Praha: Karolinum, 2003. S. 109. ISBN 80-246-0632-1.

[18] KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - televize - mediální právo*. Praha: Karolinum, 2003. S. 110. ISBN 80-246-0632-1.

vysílatele zemí sovětského bloku rozhlasového a televizního vysílání. V Evropské vysílací unii působilo 62 aktivních členů, z nich bylo 44 ze západní a středozemní oblasti Evropy. Ze střední a východní Evropy bylo 18 členů. Dalších 54 členů bylo z přidružených zemí. 1. 1. 1993 přešlo také zahraniční vysílání Československého rozhlasu na Český rozhlas. Posluchači ho mohli slyšet i před vznikem Českého rozhlasu prakticky kdekoliv na světě v obvyklých pásmech na krátkých vlnách. Zahraniční vysílání probíhalo v několika světových jazycích, např. češtině, angličtině, němčině, španělštině, francouzštině. Rozhlas vysílal téměř každý den dvacetihodinové zpravodajské vysílání. Následně Český rozhlas ČRo 4. 1. 1993 v rámci zahraničního vysílání zahájil samostatné slovenské vysílání. Mluvené slovo ve slovenštině začalo vždy v 11.30 hodin výstupem Pavla Bratinky (Náměstek zahraničních věcí ČR). Již zpočátku se počítalo s dvěma půlhodinovými relacemi ve slovenském jazyce. To probíhalo na stanici Radiožurnál v krátkovlnném pásmu 49m.[19]

[19] KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - televize - mediální právo*. Praha: Karolinum, 2003. S. 110-111. ISBN 80-246-0632-1.

3. DUÁLNÍ SYSTÉM VYSÍLÁNÍ

„Neházej všechno do jednoho pytle. Nezvedneš ho.“

Stanislav Jerzy Lec

V USA bylo zavedeno pravidelné rozhlasové vysílání roku 1920, ve Velké Británii roku 1922 a v Československé republice roku 1923. Při zavedení pravidelného vysílání byl uplatněn výlučně soukromý kapitál. V Evropě státy od počátku vydávaly povolení (licence) na vysílání. Do tohoto podnikání ale státy vstoupily až po uplynutí jisté doby. V USA probíhal vývoj úplně jiným způsobem. Rozhlasové a následně i televizní vysílání zůstalo čistě komerční záležitostí.[20] “*V postkomunistických zemích proběhl vývoj od státního vysílání přes období rychlého (u nás měřeno v týdnech) víceméně spontánního vznikání komerčních rádií a mnohem pomalejšího vznikání komerčních televizí až k legislativně lépe či hůře definovanému stavu duálního systému vysílání. Obsahově šlo ovšem o* ***zcela odlišný proces*** *než proběhl v demokratickém světě, už proto, že probíhal v docela jiných politických podmínkách a nesrovnatelně rychleji.“*[21]

Spojené státy americké přišly s opačným chápáním veřejnoprávních médií. Veřejnoprávní média v USA dostávají grant, který je závislý na tom, zda plní své úkoly. Kdokoliv může přispívat veřejnoprávním médiím dobrovolnými částkami. A příspěvky opravdu jsou, protože potřebují poctivý přísun informací. Háček však můžeme najít v tom, že velký podnikatel může poskytnout velké peníze s tichou dohodou, že se o něm média nebudou vyjadřovat vůbec nebo jen kladně. Ale pravdou je, že většina peněz přichází po malých částkách od běžných občanů, což je pro vysílatele motivující a závazné.[22]

[20] MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003. S. 26. Institut mediální komunikace. ISBN 80-7220-157-3.
[21] MUSIL, Josef. *Sociální a mediální komunikace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. S. 49. ISBN 978-80-7452-002-0.
[22] VEJVODA, Jiří. *Co vysílá svět*. V Praze: Radioservis, 2015. S. 229-230. ISBN 978-80-87530-49-8.

V Československé republice byla doba neúprosná a vyvíjel se tlak na vytvoření soukromého sektoru. V roce 1990 se prosadilo vybudování duálního systému, kde na jedné straně jsou média veřejné služby – veřejnoprávní televize, veřejnoprávní rozhlas a na straně druhé soukromá media - soukromá televize, soukromý rozhlas.

V Evropě tento systém příliš zavedený nebyl. Přesto fungoval např. ve Francii. Československá republika byla jedním z prvních států Evropy, kde se soukromé vysílání začalo rozvíjet a začaly se připravovat podklady pro vytvoření zákonů. Jako zajímavost lze uvést, že existovala i řada novinářů, kteří hluboce po roce 1990 publikovali své úvahy na téma, jakým způsobem by si naše republika měla vzít vzor například z Rakouska a poučit se, jak se zde vyvíjí soukromý sektor vysílání. Bohužel to však byli amatéři, kteří si neuměli ani zjistit nedávnou historii, protože u nás působil soukromý sektor mnohem dříve, než např. v sousedním Rakousku.

V České Národní Radě se připravovaly podklady pro vznik zákona, který měl vytvořit zákonný rámec, jak by měla média duálního systému vysílání fungovat. Do doby než vznikl tento zákonný rámec, se zde udělovaly pouze experimentální licence na kratší dobu. Většina experimentálních licencí měla platnost do 31. 12. 1995. Dne 30. října 1991 byl schválený zákon č. 468/1991 Sb.[23] Federálním shromážděním České a Slovenské federativní republiky o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

V první zásadní legislativní verzi byla definovaná situace duálního systému, tedy soukromého a veřejnoprávního sektoru pro rozhlas a televizi, která umožnila formování elektronických medií, kde již vedle stávajících veřejných medií stojí i media soukromá. Zákon vymezoval mimo to i základní pojmy, které jsou běžné v duálním systému. Byla zde definována Rada České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání a také Rada pro rozhlasové a televizní vysílání Slovenské republiky, protože ve federálních zákonech to bylo uděláno pro každou zemi zvlášť. Zákony začaly platit dnem vynesení ustanovení 30. října 1991.

Duální systém měl nastartovat jak rozhlasové vysílání, tak i televizní vysílání. V té době vznikly i nové televize - FTV Premiéra a TV Nova. Televizní stanice měly stanovený

[23] Zákon č. 468 ze dne 22. listopadu 1991 o provozování rozhlasového a televizního vysílání (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky / Slovenské republiky*. 1991, částka 91. Dostupné z https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991

čas na rozjezd 12 měsíců. Díky rychlé přípravě zákonů a díky obrovské chuti všech zainteresovaných osob, které se na vzniku nových elektronických médií podíleli, se u nás podařilo rozjet televizní i rozhlasové vysílání v relativně krátké době. Od vzniku zákona, tedy 30. října 1991 do roku 1993 již na našem území působila řada soukromých stanic.

Velká výhoda v ČR byla také v tom, že se zde do poslední doby vysílalo v pásmu VKV I, tedy v pásmu OIRT neboli v jiné (východní) normě. Díky této situaci na našem území totiž nebyla vůbec obsazena západní norma CCIR a tím byla velmi zjednodušena situace pro nově přidělované licence. V západní Evropě se vysílalo v pásmu CCIR již delší dobu, proto situace pro vznik nových soukromých rozhlasových subjektů byla komplikovanější než na našem území. Česká republika měla k dispozici 6 volných sad VKV kmitočtů, se kterými se jako s volnými mohlo okamžitě začít pracovat. K těmto 6 sadám kmitočtů Ženevské konference bylo následně připraveno ještě navíc cca 70 menších, lokálních kmitočtů. Tím jsme v naší republice měli možnost začínat a od začátku obsazovat volné technické prostředky, což byla výhoda oproti západním státům, kde již řada frekvencí byla nějakým způsobem využita či obsazena stávajícími rozhlasovými stanicemi.

3.1. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

První volby do Rady pro rozhlasové a televizní vysílání byly koncem roku 1991. První kandidáti zde předvedli své projekty, jakým způsobem by si představovali chod a fungování Rady. Probíhala tři kola výběrového řízení uchazečů o vstoupení do Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Ve finální verzi se první Rada skládala z devíti členů. Tři členové byli z federální Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, zbylých šest členů bylo nově zvoleno. Rada měla rozhodovat o přidělování nových licencí, dohlížet na dodržování zákonů o vysílání a všech věcí s tím úzce spojených. Institucionalizovaná byla koncem roku 1991.

V České a Slovenské federativní republice měla Rada pro rozhlasové a televizní vysílání připraveny ideální podmínky, aby mohla regulovat obsazování frekvenčních

pásem. Rada začala fungovat okamžitě po zvolení jejích členů. První věcí, kterou začala připravovat, bylo rozdělení kmitočtů základní VKV sítě dle Ženevské konference. Bylo šest sad kmitočtů na velké kóty, vysoce výkonné, které měly celoplošně pokrývat republiku šesti programy.

Již předem se vědělo, že připravené kmitočty budou splňovat parametry celoplošné sítě. Otázkou bylo, jakým způsobem tyto sady kmitočtů rozdělit. Z připravovaných návrhů a možných variant, bylo nutné vybrat výslednou konfiguraci. Jeden člen Rady navrhl, jelikož bylo 6 sad kmitočtů, že se tyto sady rozdělí na polovinu. Tři sady budou přiděleny Českému rozhlasu a tři budou určeny pro soukromý sektor. Soukromý sektor měl tedy k dispozici 3 sady kmitočtů. Rada rozhodla, že se tyto 3 sady kmitočtů dále rozdělí na dvě sady, které budou určeny pro soukromá celoplošná rádia a poslední, třetí sada se rozdělila pro velké regionální uchazeče o vysílání. Tedy jedna ze soukromých sítí se namísto jednoho celoplošného rádia "rozkouskovala" na několik regionálních rádií. Rada tento návrh přijala a tím vzniklo základní rozdělení rozhlasových frekvencí pro soukromé a veřejnoprávní rozhlasové vysílání.

3.1.1. První dvě celoplošné soukromé stanice

9. ledna 1993 Rada České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání vypsala licenční řízení na takto vyčleněné dva celoplošné okruhy v pásmu VKV II. Řízení bylo vypsáno relativně brzy a netrvalo dlouho. Žadatelé byli vyzváni k předkládání projektů. Následně 19. února Rada ukončila pohovory s žadateli o celoplošné rozhlasové stanice. Výsledkem bylo udělení dvou celoplošných licencí.

Dne 24. února 1993 Rada pro RTV rozhodla hlasovacím způsobem o udělení dvou celoplošných licencí v pásmu VKV II. Prvním rádiem se stalo **Rádio Alfa**, které bylo zpravodajsko-publicistické. Rozhodlo o tom sedm z devíti členů Rady svým hlasem (jeden člen byl proti návrhu a druhý se opozdil). Stejného dne byla udělena i druhá celoplošná licence **Rádiu Frekvence 1** (pro tento projekt hlasovali všichni členové rady). Dnem 9. března 1993 nabylo rozhodnutí Rady o udělení dvou licencí na celoplošné rozhlasové vysílání VKV II právní moci. Obě rádia dostala termín šest

měsíců na zprovoznění vysílání rádia s tím, že byl stanoven harmonogram spouštění jednotlivých lokalit (kót), zejména podle toho, jaké byly technické možnosti realizace. I přes obavy tehdejších zástupců českých radiokomunikací, Rádio Alfa spustilo své vysílání zhruba na ¾ kót hlavních kmitočtů již asi za 3 – 4 měsíce, tedy ještě dříve, než ukládal zákon a podmínky licence. Frekvence 1 spustila své vysílání až v podzimních měsících roku 1993. Takto tedy vznikly první dvě soukromé celoplošné rozhlasové stanice České republiky.

3.1.2. Experimentální licence

Experimentální licence vznikaly (jak bylo již uvedeno) na základě rozhodnutí mezirezortních komisí, a to ještě před platností zákona o rozhlasovém a televizním vysílání. Snahou těchto žadatelů - provozovatelů experimentálních licencí však bylo získat status stejné licence, jako měly licence přidělované již podle nového zákona. Řešilo se, jakým způsobem by se daly převést experimentální licence na licence "plnohodnotné" v rámci platnosti nového zákona. Tehdy vysílalo 18 rozhlasových stanic na základě experimentálních licencí. Prvním krokem, který připravila Rada RTV byl institut tzv. „osvědčení o licenci“. Všem provozovatelům experimentálních licencí se udělilo osvědčení o licenci, které jim osvědčovalo, že jejich dosavadní licence funguje i v rámci nového zákona a na základě toho mohou vysílat nadále v rámci zákonů. Tímto krokem byla snaha o vyloučení obav provozovatelů experimentálních licencí, kteří se ve své pozici cítili v jisté nevýhodě oproti držitelům nových licencí, udělovaných již dle nového zákona.

Ještě za doby existence České a Slovenské federativní republiky vznikla Asociace soukromých rádií APSV (Asociace provozovatelů soukromého vysílání), která vznikla na západě Čech, v okolí Chebu. Asociaci vytvořili první majitelé, resp. držitelé experimentálních licencí. Tito provozovatelé později začali prosazovat své společné zájmy. V roce 1993 po udělení dvou celoplošných licencí Asociace začala hledat způsoby, jakými by mohla proměnit své experimentální licence. Jeden z hlavních zájmů byl převedení experimentálních licencí na licence klasické. Rada ČR pro RTV byla tehdy ve funkci krátkou dobu. Prvním absurdním krokem APSV byl „požadavek pro

zabetonování současného stavu“ (přesně takto se to nazývalo), který chtěli prosadit první provozovatelé u Rady ČR pro rozhlasové a televizní vysílání. Provozovatelů experimentálních licencí bylo tehdy sice jen 18, avšak tito lidé zásadně nesouhlasili s dalším udělováním licencí jiným, dalším subjektům. Tak, jak Rada ČR pro RTV postupně udělovala nové licence k vysílání, sílil tlak APSV na Radu, aby již neudělovala žádné další licence. Nicméně Rada pro RTV vznikla právě kvůli udělování licencí, nikoli jen kvůli potvrzení prvních experimentálních licencí. Zde se také datuje léta trvající "rozbroj" mezi zájmy Rady a zájmy Asociace provozovatelů. Asociace chtěla, aby nevznikaly další rozhlasové stanice, protože jim tak vlastně vyrůstala nová konkurence a naopak Rada měla v zájmu naplňovat zákon a udělovat další licence k vysílání. V té době vznikl též silný tlak ze strany tehdejší APSV na to, aby nové regionální licence (s kvalitními kmitočty z regionální šesti sady dle Ženevského plánu) dostávali přednostně majitelé experimentálních licencí, což se v důsledku tohoto tlaku některým provozovatelům povedlo. Uděleny byly však i zcela nové licence novým žadatelům. Nové výkonné kmitočty dostaly např. projekty Rádio Helax, Rádio Orion, Rádio Zlín, RCE Liberec, FM+ Plzeň, Rádio Faktor atd.

Experimentální licence udělené již roku 1991 měly platnost jen do 31. 12. 1995. Následně do dvou let vznikla RRTV a začaly se udělovat licence "normální" na dobu platnosti 6 let, bez možnosti dalšího zákonného prodloužení. Majitelé experimentálních licencí si mysleli, že jsou v nevýhodě, měli obavy, jakým způsobem se tato situace vyřeší. Následně se domluvilo s RRTV, že po vypršení lhůty experimentálních licencí budou těmto provozovatelům uděleny nové licence klasické. Novela zákona následně upravila zákon o rozhlasovém a televizním vysílání tak, že každý provozovatel získal nárok na jedno prodloužení své licence. To se stalo v roce 2001.

4. REGULACE MÉDIÍ V ČESKÉ REPUBLICE

„Pokuta je daň za to, že člověk udělal něco špatného.

Daň je naopak pokuta za to, že člověk udělal něco dobrého.“

Johan Norberg

Činnost médií je potřeba kontrolovat i regulovat. Regulace může být vnější a vnitřní. **Vnější regulace** je opatření státu, který se snaží ovlivnit chování médií. Jedná se především o snahu, jak předejít společensky nežádoucímu chování, také snaha o získání či udržení politické moci. **Vnitřní regulaci** si média vytváří sami. Vychází z poznatku, že média mohou mít nepříznivý vliv na společenské chování nebo negativní jevy, kterým lze předcházet.[24]

Existuje celá řada zákonů, které regulují hlavní zákon č. 468/1991 Sb.[25] o rozhlasovém a televizním vysílání. Díky tomuto zákonu v České republice rádia nebo obecně média přestala být závislá na státu. Média se rozdělila na veřejnoprávní a soukromý sektor. Veřejnoprávní média mají své vlastní Rady. Hlavní Radou pro dohled nad elektronickými médii je **Rada pro rozhlasové a televizní vysílání**, která uděluje licence a dohlíží na dodržování zákonů licenčních podmínek. Tato Rada má hlavní regulační roli. Další takzvané „malé Rady“ jsou Rada Českého rozhlasu, Rada České televize, Rada České tiskové kanceláře. Tyto malé Rady se skládají z devíti členů, kteří jsou voleni Parlamentem ČR na základě návrhů různých profesních sdružení. Konkrétní jednotlivé Rady dohlížejí na svůj daný sektor, jak již plyne z jejich názvů. Rada Českého rozhlasu dozoruje, zda všichni dělají to, co mají ve své kompetenci a zdali to vykonávají správně. Například zda ředitel daného média dohlíží nad jeho chodem, jestli pořady, které se vysílají, odpovídají nezávislosti nebo řeší programové stížnosti. Hlavní Rada pro rozhlasové a televizní vysílání dohlíží, jak na soukromý, tak i veřejnoprávní sektor, na rádia i televize. Každé soukromé médium má povinnost ze zákona uchovávat minimálně 30 dnů záznam svého vysílání. V dřívější době to byl celkem technický

[24] Společenské vědy. *Regulace médií.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://zsv-maturita.cz/regulace-medii-maturitni-otazka/*

[25] Zákon č. 468 ze dne 22. listopadu 1991 o provozování rozhlasového a televizního vysílání (ústavní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky / Slovenské republiky.* 1991, částka 91. Dostupné z https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991

problém. V minulosti či při startu duálního systému v České republice se totiž uchovávaly záznamy na VHS videokazety („long play“). Jedna kazeta měla kapacitu na 8 hodin, takže na celý den byly potřeba 3 tyto videokazety, za celý měsíc celkem 90 kazet. Navíc bylo zapotřebí mít obsluhu, příslušenství a kazety vždy včas po 8 hodinách měnit. V dnešní době počítačů a vysoce kapacitních disků a pokroku v technice, již toto není problém. Když vznikla nějaká pochybnost o tom, co příslušné médium vysílalo, tak si Rada vyžádala záznam z vysílání. Provozovatel je dle zákona povinen dodat RRTV záznamy vysílání. Z těchto záznamů pak Rada prozkoumá, zda byly pochybnosti ohledně porušení zákona či licenčních podmínek oprávněné a řeší případné problémy s obsahem vysílání. Každá stanice, ať už rozhlasová nebo televizní, dostává k přidělení licence také licenční podmínky, které musí dodržovat. V licenčních podmínkách je přesně vypsáno, kolik má mít např. rozhlasová stanice mluveného slova s poměrem hudby, druh mluveného slova, druh hudby, poměr české a zahraniční muziky, v kolik hodin mají být vysílány zprávy atd. Jestliže Rada na základě monitoringu vysleduje nějakou chybu, kterou dané médium nedodržuje v licenčních podmínkách (např. méně mluveného slova, nevysílá zprávy nebo informace), tak bude vyzváno k nápravě a může následovat i finanční pokuta.

Postupem času došlo k tomu, že v současné době jsou některé instituce tzv. „přeregulované“. Soukromá média jsou např. kontrolována více než média veřejnoprávní. Rozdíl mezi jednotlivými druhy médii je hlavně ve financování. Soukromá média musí shánět klientelu, které poskytne reklamu a z té získá následně zdroj peněz na svůj provoz. Aby dlouhodobě mohla soukromá média fungovat, musí být v kladných finančních hodnotách, na rozdíl od médií veřejnoprávních. Veřejnoprávní média jsou financována z koncesionářských poplatků. S postupným nárůstem konkurence mezi radiostanicemi to mají soukromé stanice stále těžší, a proto se od sebe snaží odlišit. Např. v daném regionu se vyskytne více stanic, které mají v licenčních podmínkách hlášení dopravní situace v regionu nebo podobný obsah vysílání. Tudíž se stále častěji stává, že jednotlivé subjekty chtějí změnit licenční podmínky. Jestliže se soukromá stanici rozhodne odlišit oproti konkurenci, musí zažádat o změnu licenčních podmínek na Radě pro rozhlasová a televizní vysílání. Rozdíl je v tom, že veřejnoprávní média oproti médiím soukromým nemusí řešit změnu formátu ve vysílání.

5. DIGITALIZACE

„Opravdová láska se snadno obejde bez parametrů milostné techniky.“

André Breton

„V současné době jsou požadavky na radiové přenosy informací obrovské a vymezené kmitočtové spektrum je již maximálně využíváno. Využití limitované kapacity pro území ČR již není možno zvětšovat a navíc dochází, v souladu s mezinárodními dohodami a v závislosti na rozvoji digitálního vysílání v okolních zemích, k jejímu postupnému omezení.

Z technického hlediska každá informace přenášená v rámci radiového přenosu prostřednictvím nosných vln, zabírá určitou část kmitočtového spektra. Úměrně množství přenášených informací roste obsazení části kmitočtového spektra. U analogového vysílání je nosná vlna vysílače přímo ovlivňována přenášeným obrazem nebo zvukem. Znamená to, že se její velikost a fáze plynule mění např. podle jasu či barvy obrazu nebo podle síly a výšky tónu. Obraz v analogovém vysílání vytváří spojitý el. signál, který představuje rozsáhlou kapacitu, navíc podléhající řadě rušivých jevů.

Digitální systém přenosu zjednodušeně znamená rozložení obrazu nebo zvuku do velkého počtu elementů, ke kterým je přiřazena určitá číselná hodnota. Přenášený signál se tak mění na řadu čísel, která jsou transportována. Číslicový signál lze přenášet mnohem spolehlivěji (bez zkreslení a se zvýšenou odolností proti rušení) a s možností přenášet kmitočtově úsporněji (s menšími nároky na šířku kanálu). Pro tento úsporný provoz je nezbytná komprese (tj. vypuštění nadbytečných částí signálu), kterou přináší značné zvýšení komfortu obsluhy.“[26]

[26] DUSPIVA, Zdeněk. *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*. Praha: Votobia, 2004. S. 9-10. ISBN 80-7220-169-7.

5.1. Digitalizace televizních stanic

Digitalizace je proces, který začal nejprve u televizních stanic. Před revolucí, v roce 1989 byly v Československu dva TV programy. První program Československé televize a druhý program ČST. Těsně před revolucí začaly vznikat v určitých regionech i další TV programy. V Praze byl např. před rokem 1989 program sovětské televize. Televizních kanálů je vyhrazen jen určitý počet pro pokrytí celé České republiky. Pro pokrytí České republiky se požívalo 1. – 3. televizní pásmo a 4. – 5. televizní pásmo. Do prvního pásma spadají TV kanály 1, 2, 3, 4. Do třetího televizního pásma pak kanály 5, 6, 7 – 12. Další televizní pásma byla IV. a V. Do těchto pásem spadaly kanály 21 – 60. Původně se používaly jen kanály 21 – 50, následně 21- 55, ale poslední nejvyšší kanály se nevyužívaly. Ze všech těchto TV kanálů byly složitě zkoordinovány dvě celoplošné televizní sítě, které pokrývaly cca 85% území republiky. Při vzniku České republiky zde existoval federální televizní kanál F1, z kterého se nakonec použila TV síť pro udělení licence na soukromou televizi (TV Nova). Tuto síť tvořila sada TV kanálů 1 – 12, to znamená v 1. – 3. Televizním pásmu. Ve 4. a 5. TV pásmu vznikly sítě programů ČT 1 a ČT 2, které byly sice z počátku s menším pokrytím území ČR, avšak následně se přidaly další dokrývající TV vysílače na pokrytí území signálem. Nikdy se však nepodařilo v analogovém vysílání, aby druhý program České televize pokryl 100% obyvatel České republiky. S vývojem techniky se uvažovalo, jak se bude v České republice pokračovat s možnostmi rozšíření a zkvalitnění pokrytí obyvatel televizním signálem. Na základě celosvětového procesu a technologického pokroku se dospělo k názoru začít vysílat digitálně.

O procesu digitalizace se začalo mluvit kolem roku 2000. Mezinárodně se v roce 2005 začaly připravovat sady kanálů, které budou vyčleněny pro digitální vysílání televizí. Zásadní rozdíl televizní digitalizace oproti té rozhlasové je při přechodu z analogu na digitální vysílání. Když probíhala televizní digitalizace, tak se musely nejprve "vyklidit" TV kanály a pásma, na kterých se již vysílalo analogově. Při přechodu na kanálech TV Nova, ČT 1, ČT 2 se muselo vypnout vysílání, předělat technologie a následně spustit vysílání v již digitální technologii, a to na frekvenčně stejných pásmech. U rozhlasového vysílání je tomu jinak. Analogové pásmo VKV není do budoucnosti určené pro digitální rozhlasové vysílání a není ani určené, resp. vyčleněné pro jiné

služby. Digitální vysílání rozhlasu probíhá v úplně jiném frekvenčním pásmu než vysílání analogové. To znamená, že vznik digitálních multiplexů neohrožuje existenci stávajícího FM vysílání. Pokud zde budou vysílat nové digitální rozhlasové stanice, tak budou vysílat ve zcela novém, k tomu určeném pásmu DAB (jedná se frekvenčně v podstatě o původní III. televizní pásmo), tudíž mohou oba systémy fungovat současně a nerušit se navzájem.

U televizního vysílání se dělal plán přechodu na digitální vysílání, o kterém se mluvilo a diskutovalo několik let. Základním faktorem byly zejména peníze, ale i nové technologie. Každá televize, ať už privátní nebo veřejnoprávní měla své finanční prostředky pro svůj chod. Ovšem přechod na digitální vysílání není levná záležitost. Ceny za technologie jsou v řádech stovek milionů. Proto byl sjednán tzv. "plán přechodu" na digitální vysílání, který se řešil mezinárodně a následně i vnitrostátně. V České republice to řešila vláda a Český telekomunikační úřad. Domluvilo se po dlouhých jednáních, že analogové TV vysílání bude ukončeno do 11. 11. 2011, s tím že start v některých regionech České republiky bude probíhat postupně. Tedy přechod probíhal postupně z analogového vysílání na digitální. Televizní stanice chtěly, aby přechod probíhal co nejkratší dobu, jelikož musely vysílat analogově i digitálně a také souběžné vysílání stálo více finančních prostředků. Například v Praze se vytvořil digitální multiplex, postavily se nové antény a přidala se nová technologie, na které se spustilo digitální vysílání. Postupem času se to tímto způsobem dělalo ve všech dalších regionech České republiky. Prostřednictvím medií bylo informováno obyvatelstvo o spuštění digitálního vysílání v daných regionech a zároveň bylo vyzýváno obyvatelstvo k nákupu nové technologie (televize, set-top-box), která podporuje digitální vysílání. Jelikož televize měly několik let na přechod digitálního vysílání, tak se muselo vysílat zároveň i analogově. Díky plánu přechodu měly televizní stanice čas na nákup technologií a postupné spouštění po celé České republice a zároveň obyvatelé měli čas na nákup nové technologie, díky které jim umožnilo digitální signál přijímat. Souběžné vysílání probíhalo několik let. Od vzniku plánu přechodu do stanoveného data 11. 11. 2011, kterým bylo ukončeno analogové televizní vysílání.

Prostřednictvím digitálního TV vysílání se otevřelo televizním stanicím nové spektrum možností. V digitálním multiplexu začaly vznikat nové televize a od každé stávající

televizní stanice další nové kanály. Dříve byly pouze čtyři kanály v České republice: ČT1, ČT2, Nova a TV Prima. Procesem digitalizace se tyto stanice mohly rozvinout a mít více tzv. "pod-kanálů", které se zaměřují na určitou tématiku. Příkladem je TV Nova, která má kanály Nova, Nova Cinema, Fanda, Telka, Nova sport 1, Nova sport 2, a Smíchov. Vznikem třech nových multiplexů se objevila možnost mít v daných regionech až 24 programů. Tři multiplexy byly celoplošné a existují i místní, regionální multiplexy, které byly v daných regionech. Proto vznikla možnost mít více kanálů. Bohužel původní představa, jak to bude v České republice vypadat po procesu digitalizace, byla pouze vysněná a teoretická, poněvadž noví žadatelé o licence neměli dostatek finančních prostředků. Česká republika je totiž relativně malý televizní trh, má jen 10 milionů obyvatel a otázkou je, kolik lidí z toho je schopno saturovat TV reklamní trh vysílání. Takže dnešní stav je oproti původnímu očekávání velmi odlišný a je takový, jak to známe - každá televize má několik kanálů, které jsou zaměřeny na různou tematiku (filmy, sport, politika, kultura atd.), přitom tyto programy mají jednoho provozovatele.

Při přechodu na digitální TV vysílání bylo připraveno cca 25 nových žadatelů, kteří chtěli realizovat své projekty. Šlo o velmi ambiciózní a zajímavé projekty (např. Febio TV Fero Feniče). Dnes se dá říci, že kromě nových stanic - TV Barrandov, TV Z1 (tato televize již ale nevysílá), TV Pohoda, TV Relax, nevznikly vlastně žádné jiné nové soukromé TV stanice.

5.1.1. Konvergence

„*V souvislosti s rozvojem elektronických médií, souvisejících technologií a digitalizace se uplatňuje teorie konvergence – splynutí klasického vysílání a poskytování telekomunikačních a datových služeb. Právě v digitalizaci se princip konvergence plně uplatňuje a bude i nadále, včetně vlivu na celkový systém regulace a kompetence v mediální a telekomunikační oblasti.*"[27]

[27] DUSPIVA, Zdeněk. *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*. Praha: Votobia, 2004. S. 16. ISBN 80-7220-169-7.

5.2. Průběh digitalizace rozhlasových stanic

U rádiových stanic bude proces probíhat určitě jiným způsobem. Hlavní aktuální problém je, že na VKV vlnách existuje momentálně cca 86 rozhlasových stanic v celé České republice. Nový digitální rozhlasový systém DAB, resp. DAB+ je technologie, která vznikala již v 80. letech 20. století, takže dnes v roce 2016 je to technologie, která je určitě již zastaralá více než cca 25let. Stále se sice pracuje na jejím vývoji, takže určitě postupem času tato technologie velmi pokročila. Další platformy digitálního rozhlasu, jako je např. DRM, L-band a další technologické varianty šíření digitálního rozhlasu v Evropě postupně zapadly. V dnešní době je také velmi rozšířen internet, který je přijímán bez problémů i vzduchem, neboli bez kabelu. Kapacity datových toků a možnosti přenosu se každoročně násobně zvětšují. Právě díky vysokorychlostnímu internetu je rozšířeno i aktuální spektrum možností, jakým způsobem se dá vysílat, resp. přijímat rádio. V dnešní době se tedy při přechodu na digitální rozhlas mluví o tom, jakými technologickými možnostmi a jakým způsobem je možné řešit příjem, resp. vysílání rozhlasu. Je tedy otázkou, jaká technologie bude pro posluchače a provozovatele vysílání výhodná. Zatím to vypadá, že se bude v případě rozhlasu jednat minimálně o průnik technických možností příjmu a vysílání postavených na bázi internetu, WiFi, resp. technologii digitálního vysílání jako jsou DAB, res. DAB+.

V Praze, ale i v jiných regionech ČR, kde je více VKV rozhlasových stanic (v Praze je to jistě přes 30 rozhlasových stanic) digitalizace neřeší zásadní problém, kterým je umožnění příjmu většího počtu rozhlasových stanic. Pokud by tedy např. v Praze vznikl digitální multiplex v systému DAB, tak lze dnes asi se 100% pravděpodobností konstatovat, že se všechny aktuální analogové FM stanice do nového digitálního multiplexu parametrově nevejdou. To je zásadní problém a je tedy otázkou, jak vlastně nakonec bude vyřešen přechod na digitální vysílání u rozhlasových stanic a zda vůbec přinese posluchačům nějakou novou kvalitu a nabídku.

Zásadním rozdílem u přechodu televizního vysílání na digitální oproti rozhlasovému vysílání, je obrovské zvýšení nárůstu kvality obrazu. Digitální obraz umožňuje dnes velmi vysoké rozlišení, takže posun v kvalitě TV obrazu je opravdu nevídaný. U rozhlasových stanic, když si člověk poslechne digitální vysílání a FM vysílání, tak

v podstatě žádný zásadní technický akustický rozdíl není. V digitálním vysílání se používá datový tok. Provozovatelé, kteří se snaží nějak uspořit, tak například mohou používat datový tok 48kb/s nebo 96kb/s. Tím je kvalita digitálního rozhlasového vysílání hodně podobná nebo ještě horší než při vysílání v pásmu FM. Digitální rozhlas má i po dlouhé době, co je tato technologie vynalezena i určité výhody. Dá se ale říci, že jde z dnešního pohledu už o technologii málo vhodnou a jako v mnoha jiných případech se jedná více o peníze. Lidé by si totiž museli nakoupit zcela nové rozhlasové přijímače, kterými by mohli nové digitální vysílání rádií poslouchat. Provozovatelé by museli utratit mnoho peněz za nové digitální technologie. To vše v době, kdy obecně zájem o rádio jako médium buď stagnuje anebo lehce upadá. Kdyby dnešní rádia přešla na digitální vysílání, tak by to nebylo navíc žádným velkým přínosem pro posluchače, jelikož v dnešní době nejsou rozhlasové stanice tak populární, jako tomu bylo například v 90. letech 20. století, kdy lidé měli větší nadšení pro poslech rozhlasových stanic. Bohužel, díky rozšíření nových medií a technologií, rádiím klesla popularita. V dnešní době vedou převážně alternativní média (ani rozhlas, ani televize) jako jsou internet, sociální sítě a všemožné aplikace. Navíc digitalizováním radií by jejich majitelé nezískali žádné nové hodnoty, jako jsou nové stanice a programy, jak tomu je u digitálního televizního vysílání. Poptávka po rozhlasovém vysílání a větším množství programů a stanic v podstatě není. Lidé, kteří ženou digitalizaci rádií kupředu, je pár aktivistů, co v tom vidí své uplatnění nebo majitelé, prodejci či konstruktéři nových technologií, kteří na tom chtějí pochopitelně vydělat.

Provozovat a publikovat nějaké médium, ať už televizní nebo rozhlasovou stanici, znamená mít celý tým lidí, kteří dokážou vytvořit program, který bude pro posluchače atraktivní a tím oslovit i další zájemce. Zatím je stav takový, že pokud by se přešlo na digitální vysílání, tak vznikne možná spousta nových stanic, které ale budou vysílat jen určité žánry a nebudou mít tak bohatý program, jak to mají dnešní rozhlasové stanice. Z toho plyne, že možná bude více radiostanic, které budou vysílat určité žánry, ale již nebudou stíhat dělat dobře obohacený program.

Prakticky to může vypadat např. takto: provozovatel programu Frekvence 1 zařadí několik nových rádií: Frekvence 1, Frekvence 2, Frekvence Dance, Frekvence Rock, atd. Takže asi obdobně, jako to nakonec dopadlo u digitalizace televizí. Existuje jich

sice mnoho, ale jsou to vlastně "naklonované" TV kanály velkých provozovatelů. Výsledná programová nabídka pro diváka je bohužel velmi chudá.

Tímto způsobem to nakonec skončilo i u digitalizace televizních stanic. Ve výsledku obyvatelstvo České republiky má více TV kanálů, které mohou sledovat. Je ale otázkou, zda si může divák opravdu vybrat, na co má chuť, neboť jde stále o pár stejných televizních stanic, které opakují své programy na svých několika kanálech stále dokola. Místo toho, aby vznikly další televizní stanice s vlastním nápadem na vysílání. Velké soukromé stanice (TV Nova, TV Prima) mají oligopol na televizním trhu a tím přebíjí v rozvoji menší nebo nově vzniklé soukromé televize. Díky tomu mají nově začínající média v dnešní době mnohem těžší začátky a i úkoly - přijít s novým nápadem na vysílání.

6. PRAKTICKÁ ČÁST

Cíl výzkumu

Cílem dotazníkového šetření je, jak lidé vnímají rozhlasové stanice a jaké stanice v České republice poslouchají. Výzkum je zaměřen na rádia obecně, tedy na rádia soukromá i rádia veřejné služby. Dotazníkové šetření je úzce spjato s poslechem digitálních rádií, proto jsou v dotazníku kladeny otázky na respondenty ohledně digitálního poslechu.

Název dotazníkového šetření**:** „ Výzkum poslechovosti a vnímání rozhlasových stanic. “

Dotazníkové šetření

Před zahájením dotazníkového šetření byly stanoveny tři hypotézy:

1. Nejčastěji lidé poslouchají rádio v autě.
2. Rádia digitálně vysílaná se poslouchají výhradně kvůli lepší kvalitě zvuku.
3. Rádia jsou častěji poslouchaná v pásmu FM než digitálně vysílaná v DAB formátu.

6.1. Metoda dotazníkového šetření

K vytvoření dotazníku byla použita internetová stránka www.mojeanketa.cz, kde lze vytvořit dotazník zdarma. Výběr otázek byl zvolen pomocí průzkumu jiných dotazníkových šetření s podobnou tématikou. Dotazníkové šetření vyplnilo 96 respondentů, složených z 21 mužů a 75 žen. Byly vytvořeny věkové skupiny 15 – 30 let, 31 – 45let a 46 – 75 a více let. V dotazníku je 11 otázek, z toho je jedna otázka otevřená, 8 otázek s jednou odpovědí a 2 otázky, kde mohli respondenti vybrat více odpovědí. Sbírání odpovědí od respondentů trvalo 14 dní. Dotazník byl šířen elektronicky, buď pomocí sociální sítě, nebo elektronickou poštou.

Otázka č. 1: Jaké je vaše pohlaví?

Tabulka 1: pohlaví, možnosti odpovědí

Muži	Ženy
21	75
21,9%	78,1%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 96 respondentů, během 14 dní. Z toho 21 mužů a 75 žen. Procentuálně to je 21,9% mužů a 78,1% žen.

Graf č. 1:

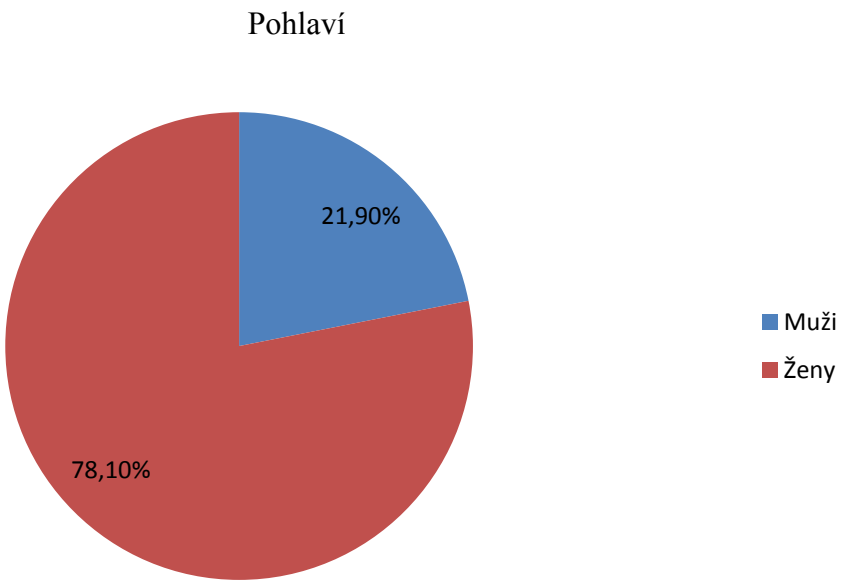

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 2: V jakém věkovém rozhraní se pohybujete?

Tabulka 2: věková skupina, možnosti odpovědí

15 – 30 let	31- 45 let	46 – 70 a více let
70	20	6
72,9%	20,8%	6,3%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

V dotazníku byla použita tři věková rozmezí 15-30 let, 31-45 let a 46- 70 a více let.
Z tabulky je zřejmé, že nejvíce respondentů, kteří vyplnili dotazník, je v první věkové skupině 15 – 30 let. Tato skupina tvoří 72,9%. Z druhé možnosti odpovědí je vidět, že odpovědělo 20 lidí, to dělá 20,8% celku. Nejméně lidí bylo v nejstarším věkovém rozhraní 46 – 70 a více let. Odpovědělo pouze 6 respondentů, ti tvoří 6,3%.

Graf č. 2:

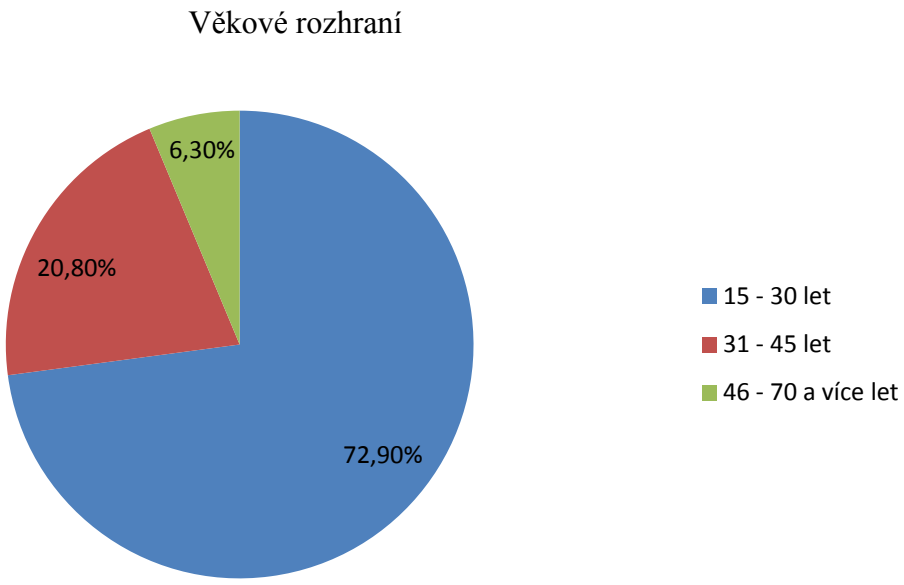

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 3: Jak vnímáte digitalizaci rozhlasových stanic?

Tabulka 3: možnosti odpovědí

Zajímám se o to a sleduji současný stav	Nezajímám se o to, ale rádia poslouchám	Nevím, co to digitalizace je	Neposlouchám rádia
4,2%	86,5%	5,2%	4,2%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Na otázku, jak vnímají digitalizaci rozhlasových stanic, měl každý respondent na výběr jednu z uvedených odpovědí. První odpověď si vybralo pouze 4,2% respondentů, což je dost málo lidí, kdo sleduje vývoj digitalizace v České republice. Odpověď druhou si vybralo nejvíce respondentů, což činí 86,5%. Z této odpovědi je pozitivní, že rádio poslouchá většina respondentů. U třetí odpovědi bylo 5,2% respondentů, kteří vůbec neví, co je to digitalizace. A 4,2% respondentů vůbec rádio neposlouchá, což je stejně respondentů jako odpovědělo první odpověď.

Respondenti, kteří zvolili první odpověď, to posunulo na otázku č. 4, která navazuje na téma digitalizace. Pro ty, kteří si vybrali odpověď č. 2, byli posunuti na otázku číslo 5, která navazuje na to, že rádia poslouchají. Stejně tak to platí pro odpověď č. 3. A pro respondenty, kteří zvolili poslední odpověď (neposlouchám rádia), dotazník končí, jelikož se tento dotazník vztahuje pouze k rozhlasovým stanicím.

Graf č. 3:

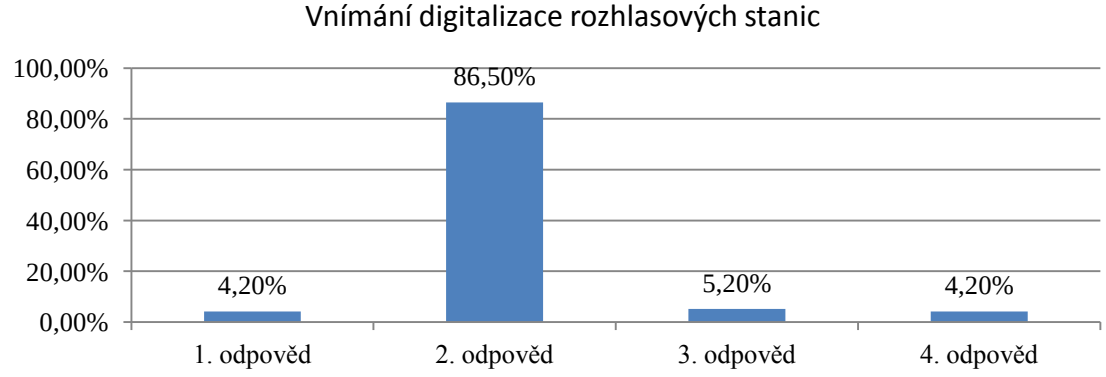

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 4: Zajímám se o to a sleduji současný stav?

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří si v otázce číslo 3. zvolili první odpověď. Tato otázka navazuje na předchozí odpověď. Respondenti, kteří zvolili v třetí otázce odpověď č. 3, byli odkázáni na otázku č. 5, kde pokračovali ve vyplňování dotazníkového šetření.

Tabulka č. 4: možnosti odpovědí

Jsem fanoušek digitalizace, poslouchám rádia v DAB formátu	Poslouchám digitální rádia výhradně kvůli kvalitě poslechu	Nemám rádio, které podporuje DAB formát	Poslouchám jen FM vysílání
75%	0%	0%	25%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Na tuto otázku odpovědělo jen 4,2% respondentů, kteří si vybrali ve 3. otázce první odpověď, tudíž tady odpovídalo výrazně nižší množství respondentů. Tato otázka je specifikovaná pro lidi, kteří sledují současný stav.

V této otázce odpovědělo první možnost 75% respondentů, že jsou fanoušci digitalizace a poslouchají digitální vysílání. Zbylých 25% odpovědělo na 4. odpověď, že poslouchá jen FM pásmo vysílání. Nikdo však neodpověděl na odpověď č. 2 a 3. Kdyby byl celkový počet respondentů, kteří vyplnili tento dotazník desetinásobně či ještě vyšší, měli bychom zde ukázána přesnější procentuální vyjádření.

Graf č. 4:

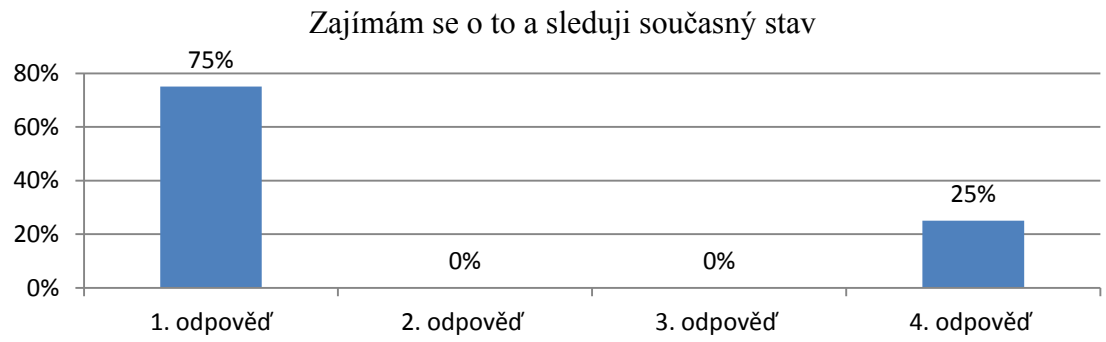

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 5: Nezajímám se o to, ale rádia poslouchám?

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří si v otázce číslo 3 zvolili druhou odpověď. Tato otázka navazuje na předchozí odpověď.

Tabulka č. 5: Možnosti odpovědí

Poslouchám jen svoje oblíbené rádio	Mám pár oblíbených radií, mezi kterými si vybírám podle chuti	Poslouchám veškerá rádia, kde zrovna hrají dobrou muziku	Poslouchám rádia i digitálně vysílaná (v DAB formátu)
16,9%	68,7%	14,5%	0%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Na tuto otázku bylo posunuto 86,5% respondentů z 3. otázky. Nikdo z těchto respondentů (kteří označili, že poslouchají rádia) neodpověděl, že poslouchá i rádia digitálně vysílaná, ale zato se zde ukázalo, že většina lidí si volí několik rozhlasových stanic, mezi kterými si při poslechu přepíná. Dále 16,9% respondentů zvolilo možnost: Poslouchám jen svoje oblíbené rádio. A 14,5% respondentů zvolilo možnost třetí, že poslouchají veškerá rádia, kde zrovna hrají dobrou muziku, která se jim líbí.

Graf č. 5:

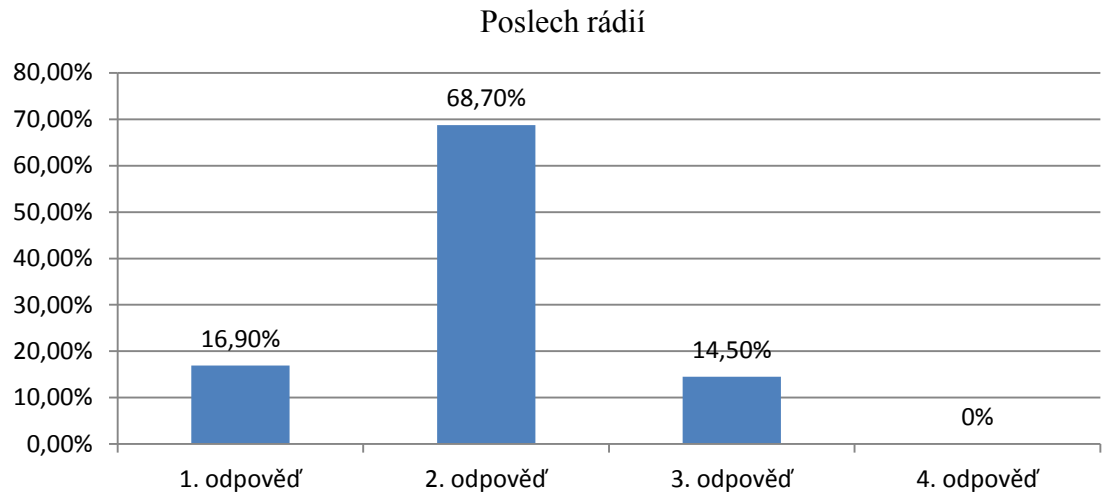

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 6: Kde nejčastěji posloucháte rádio?

Tabulka č. 6: možnosti odpovědí

V autě	Doma	V zaměstnání	Mobilní telefon	Na internetu
56,5%	16,8%	16,8%	5,3%	4,6%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

V této otázce bylo vybráno 5 nejčastějších míst, kde se rozhlasové stanice poslouchají. Respondenti doopravdy potvrdili, že nejčastěji se rádio poslouchá v tom pořadí, jak jsou kladeny odpovědi. Více jak polovina lidí poslouchá radiostanice nejčastěji v automobilu. Stejné procento respondentů poslouchá rádio doma a v zaměstnání. A u posledních dvou odpovědí si můžeme všimnout, že častěji se v dnešní době poslouchají rádia na mobilním telefonu, než na internetu, i když tomu dříve bylo naopak. S vývojem techniky a mobilních telefonů se dnes častěji poslouchá rádio na mobilních telefonech, než na internetu.

Graf č. 6:

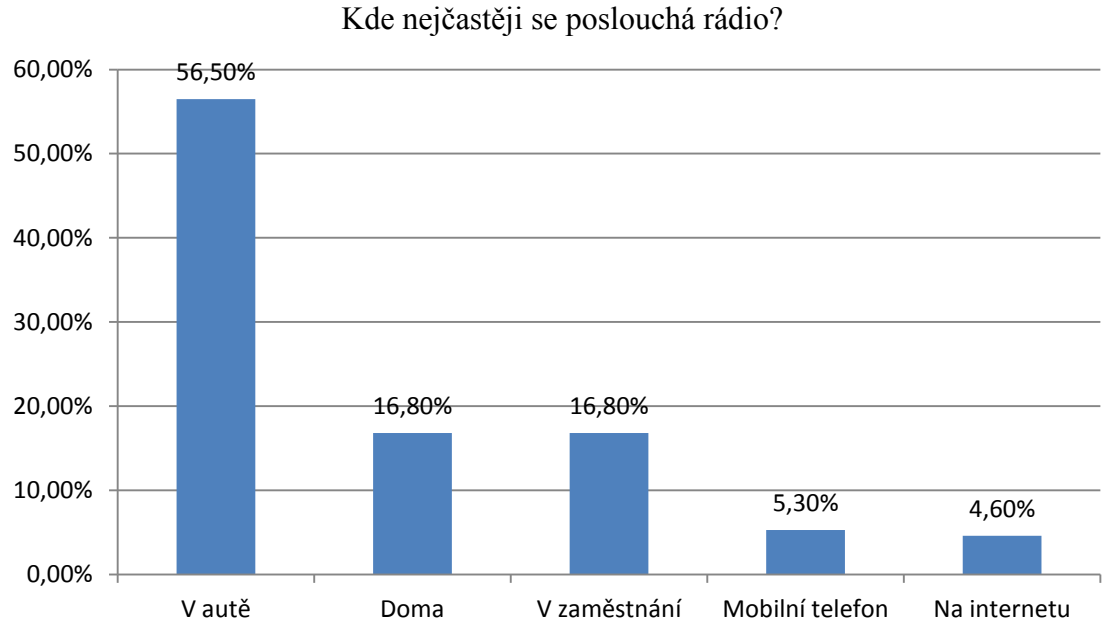

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 7: Kdy nejčastěji posloucháte rádio?

Tabulka č. 7: možnosti odpovědí

Ráno	Odpoledne	Večer
48%	40%	12%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Na tuto otázku nejsou celkem překvapující odpovědi. Rádia obecně mají hlavní vysílací čas ráno. Proto jsou ráno nasazeni většinou nejlepší moderátoři a bývají vybrány nejlepší ranní show, aby to posluchače přilákalo každé ráno znova, při každodenních činnostech. Z obecného průzkumu je dokázáno, že ráno poslouchá nejvíce lidí rádio v autě a odpoledne zase lidé v práci. Většinou to bývá nejčastěji jako kulisa.

Zde se ukázalo, že 48% respondentů opravdu poslouchá nejčastěji rádio ráno. Odpoledne to bylo pouze o 8% méně, tedy 40 %. Rozdíl mezi těmito odpověďmi není nijak výrazný. Zbylých 12% respondentů odpovědělo, že poslouchá rádio nejčastěji večer.

Graf č. 7:

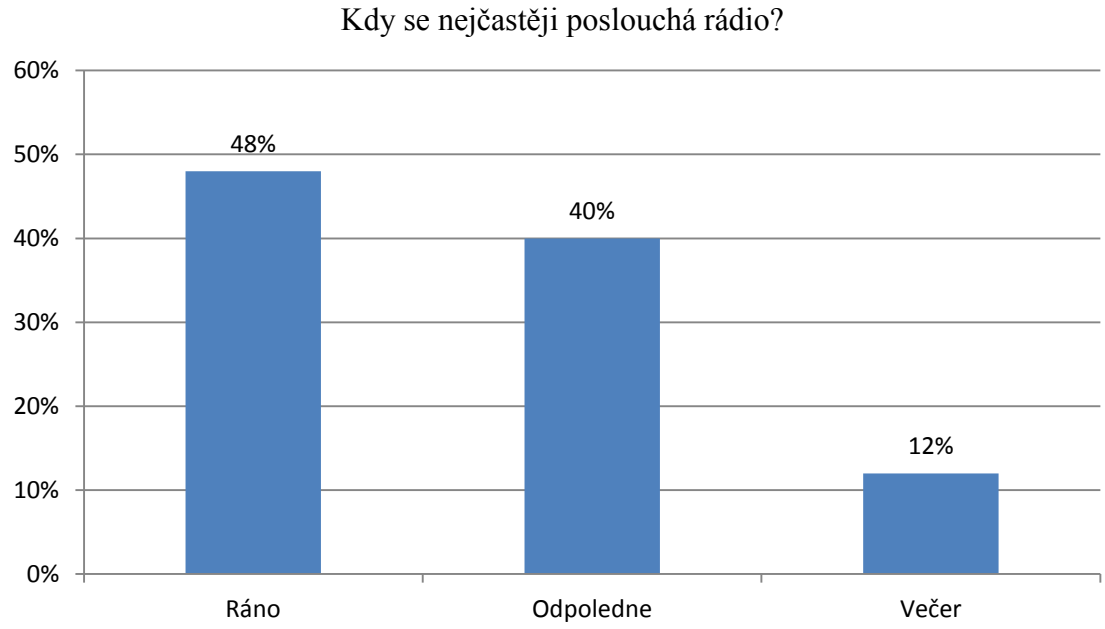

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 8: Používáte k poslechu rádií na internetu mobilní aplikace?

Tabulka č. 8: možnosti odpovědí

Ano	Ne	Nejsem vlastníkem mobilního telefonu
34,8%	58,7%	6,5%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Z obecného výzkumu je dokázané, že mobily jsou čím dál více používány. Za posledních několik let jsou nejčastěji používaný tzv. smartphone (chytrý telefon), který má nějaký operační systém, do kterého si můžou uživatelé stahovat mobilní aplikace. Většina větších či modernějších rádií má v dnešní době svou aplikaci, kterou mohou uživatelé stáhnout do svého chytrého telefonu, díky které mohou uživatelé poslouchat své oblíbené rádio přes telefon prostřednictvím internetu. Právě díky používání chytrých mobilních telefonů, se zvyšuje procento každým rokem. Z této otázky plyne, že 93,5% respondentů vlastní chytrý mobilní telefon.

Z dotazníku můžeme dále vyčíst, že 34,8% respondentů odpovědělo, že tyto mobilní aplikace k poslechu využívá, což je neuvěřitelné číslo. V roce 2006, tedy před deseti lety, lidé vůbec nevěděli, že něco takového budou moci vůbec využívat. A 58,7% respondentů mobilní aplikace nevyužívá.

Graf č. 8:

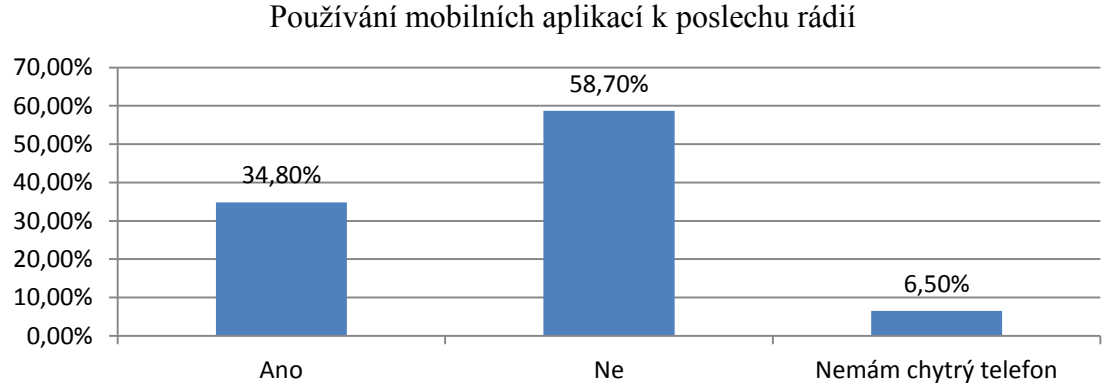

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 9: Jaké zařízení používáte nejčastěji k poslechu rádia?

V této otázce měli respondenti na výběr více možných odpovědí. 96 respondentů zde odpovědělo celkem 148 odpovědí.

Tabulka č. 9: možnosti odpovědí

Přenosné FM rádio	Přenosné FM rádio včetně digitálního příjmu (DAB formátu)	Autorádio	Mobilní telefon	Hi-fi věž	Kapesní rádio
16,8%	3,2%	57,6%	13,6%	8,8%	0%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Obecným výzkumem je dokázané, že nejčastěji se poslouchají rozhlasové stanice při jízdě v automobilu. V této otázce se jednoznačně potvrdilo, že vyhrála s nadpoloviční většinou 3. odpověď - autorádio a to s 57,6% odpověďmi respondentů. Ostatní přístroje na poslech rádia nejsou zdaleka tak používané. Druhé je přenosné FM rádio s 16,8%. Mobilní telefony jsou stále používanější a to i k poslechu rádií, buď se dá na většině mobilních telefonu naladit pomocí FM, nebo spustit díky internetovému připojení skrze mobilní aplikace. Mobilní telefony získali 13,6% odpovědí od respondentů. Domácí Hi-fi věže měly o necelých 5 % méně než mobilní telefony. Dále 3,2% respondentů odpovědělo, že používá přenosné FM rádio, které podporuje digitální příjem. Nikdo však neodpověděl, že používá kapesní rádio. Malá kapesní rádia dnes nejsou používaná, jak se zde ukázalo, jelikož lidé mohou použít mobilní telefon pro naladění rádia.

Graf č. 9:

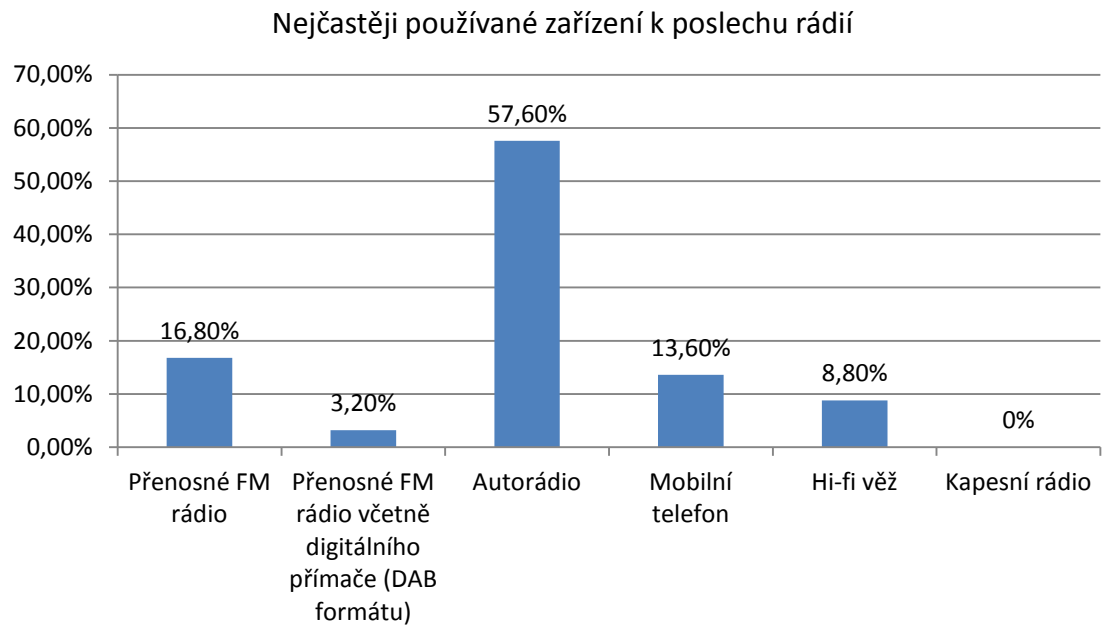

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 10: Jaké jsou vaše oblíbené hudební žánry?

V otázce č. 10 měli respondenti na výběr více možných odpovědí. 96 respondentů zde odpovědělo 325 odpovědí. V této otázce si respondenti vybírali jejich oblíbené žánry.

Tabulka č. 10: možnosti odpovědí

Rock	16,9%
Folk	3,7%
Jazz	6,2%
Country	4,6%
Vážná hudba	4%

Pop	19,1%
Funk	3,7%
R&B	7,4%
Ska	3,4%
Soul	3,7%

Electronica	4,9%
Blues	3,1%
Disco	7,1%
Hip hop	8,6%
Reggae	3,7%

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Při výběru žánrů je důležité připomenout věkovou hranici respondentů, kteří dotazník vyplnili. Z otázky č. 2 víme, že ve věkové hranici 15 - 30 let je 70 respondentů, což je více než 2/3 z celkového počtu 96 respondentů. V druhé věkové kategorii 31 - 45 let je 20 lidí a v třetí kategorii 46 – 70 a více let bylo pouze 6 lidí. Je vědecky dokázáno, že věková kategorie hraje určitý faktor při poslechu hudby, stejným způsobem to platí i pro pohlaví. Mezi 96 respondenty, kteří vyplnili toto dotazníkové šetření, je 26 mužů a 70 žen, jak již víme díky otázce č. 1. Kdybychom chtěli, aby otázka s výběrem oblíbených žánrů byla vyrovnaná, museli bychom mít stejný počet respondentů ve věkových kategoriích a rozdělené pohlaví půl muži a půl ženy.

V dotazníkovém šetření bylo na výběr 15 hudebních žánrů. Nejvíce oblíbený žánr je pop, který získal nejvíce hlasů. Pro pop hlasovalo 19,1% respondentů. Druhým nejoblíbenějším žánrem je rock s 16,9% hlasů. Následující žánry už nejsou zdaleka tolik oblíbené jako ty ostatní. Na podobném místě se umístily žánry: Jazz, R&B, Disco a Hip hop. Všechny ostatní žánry nepřesahují 5% oblíbenosti respondentů.

Graf č. 10:

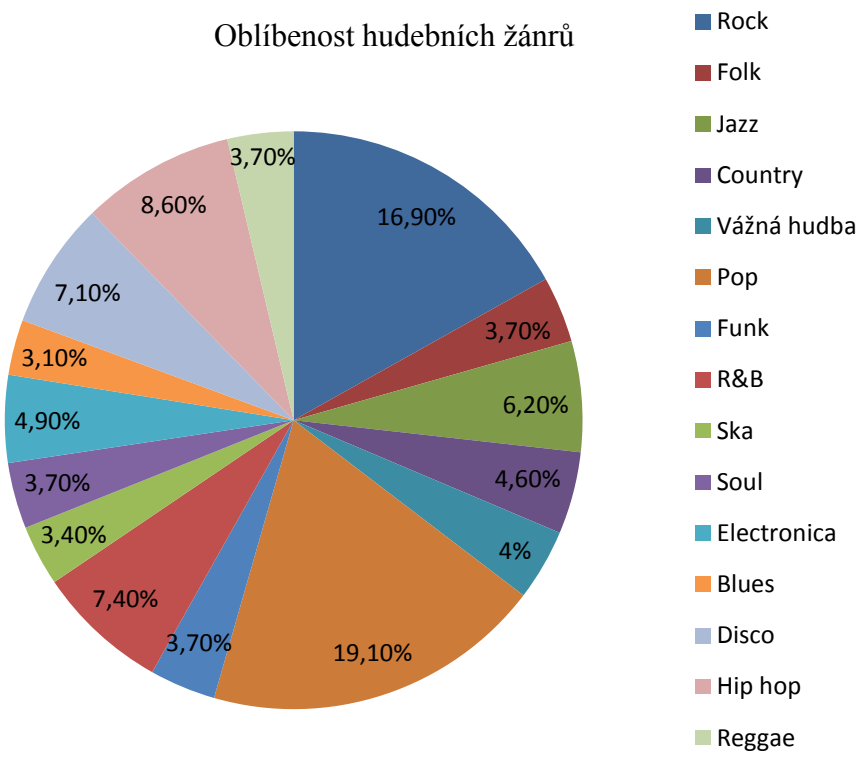

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 11: Jaké je/jsou vaše oblíbené rozhlasové stanice?

Na tuto otázku měli respondenti otevřenou odpověď. Každý respondent musel vypsat alespoň jednu radiovou stanici.

Tabulka č. 11: Jaké je/jsou vaše oblíbené rozhlasové stanice?

Rozhlasové stanice:	Odpovědělo:	Rozhlasové stanice:	Odpovědělo:
Evropa 2	36	Rádio 1	3
Impuls	20	FM plus	3
Rádio Spin	13	Rádio Sázava	2
Color Music Rádio	12	Vltava	2
Fajn rádio	12	Fun rádio	1
Rockzone	10	Free Rádio	1
Blaník	9	Rádio Zlín	1
Rádio City	9	Český Rozhlas	1
Kiss rádio	8	Český rozhlas Dvojka	1
EXPRESFM rádio	8	Oldies Rádio	1
Frekvence 1	7	ČR plus	1
Radiožurnál	7	Rádio Faktor	1
Beat Rádio	7	Rádio Bonton	1
Rock Rádio	4	Rádio Krokodýl	1
Country rádio	4	Rádio Magic	1
Černá hora	3	Rádio Vysočina	1

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

V tabulce jsou vypsané rozhlasové stanice, které zvolili respondenti. Celkem bylo 96 respondentů a ti vypsali 191 rozhlasových stanic. Jak je z tabulky patrné, respondenti vypsali vcelku velkou škálu oblíbených rozhlasových stanic. Výrazně nejvíce respondentů napsalo rádio Evropa 2. Na druhé místo se dostalo rádio Impuls, hlavně kvůli dopravnímu hlášení, jak několik respondentů uvedlo do závorky. V závěsu byly hned další čtyři rádia a to s počtem 10 – 13 hlasů: Rádio Spin, Color Music rádio, Fajn rádio a s 10 hlasy rádio Rockzone. Jak dále to pokračuje, si můžeme povšimnout v níže uvedeném grafu č. 11, kde jsou počty odpovědí seřazeny sestupně.

Graf č. 11: Celkový počet rádií vypsaný všemi respondenty.

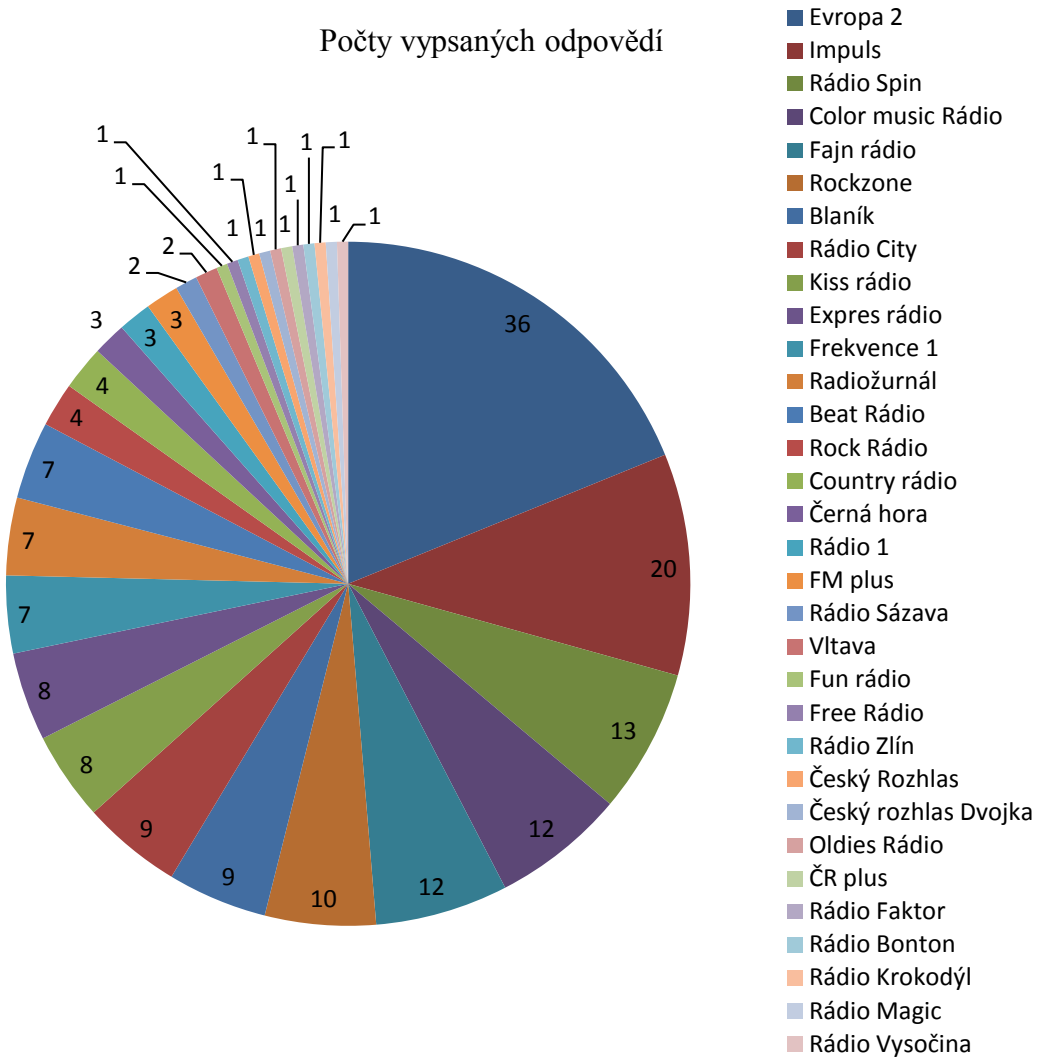

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf č. 12: Celkový počet rádií, kteří vypsali muži.

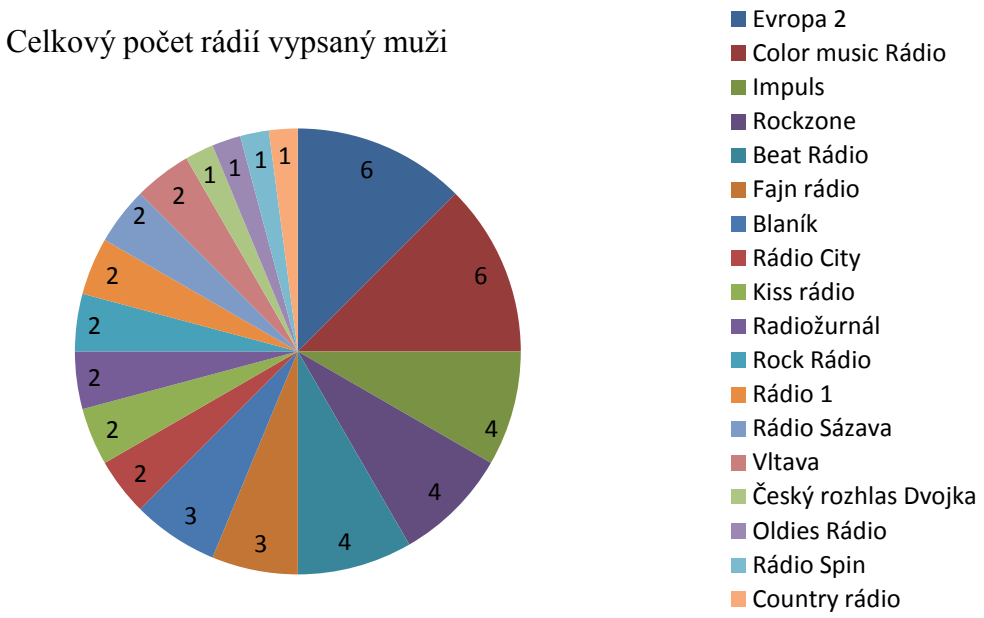

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf č. 12 nám ukazuje vypsané odpovědi všemi muži. Z grafu si můžeme všimnout, že žádné rádio není nijak suverénní. Dokonce ani Evropa 2, která byla v grafu č. 11 suverénní s 36 hlasy, tak tady má pouze 6 hlasů a dělí se o první místo s Color music rádiem. Color music rádio je na trhu od konce minulého desetiletí a je to pro něj velký úspěch. O dva hlasy méně má rádio Impuls, Rockzone a Radio Beat. Další výsledky můžeme vyčíst z grafu.

U mužů si můžeme všimnout, že nemají tak rádi komerční rádia, ale spíše rádia s určitou tématikou, u žen je tomu spíše naopak. To můžeme vyčíst s porovnání grafů č. 12 a č. 13.

Z celkového počtu 96 respondentů bylo 26 mužů a 70 žen. Kdybychom chtěli vyvážené výsledky, potřebovali bychom stejný počet mužů a žen.

Graf č. 13: Celkový počet rozhlasových stanic, které vypsaly ženy.

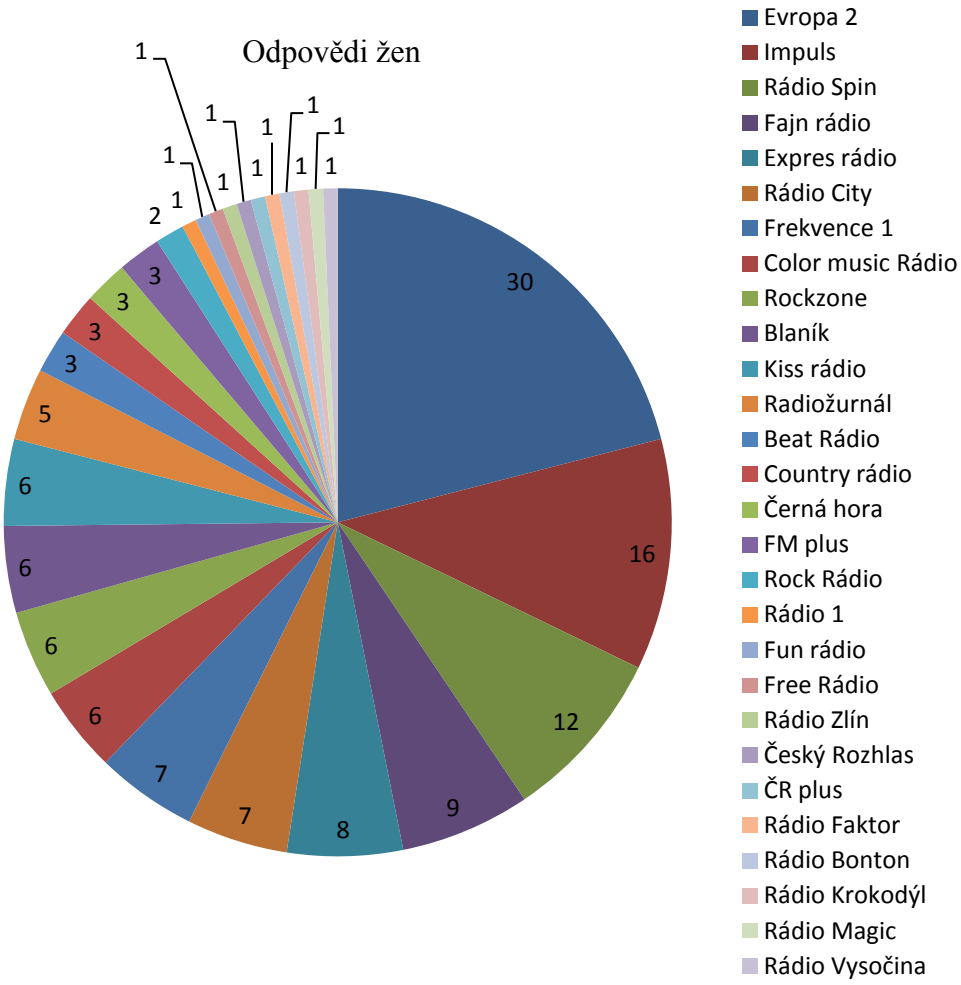

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

U žen, je nejoblíbenější rozhlasová stanice jednoznačně Evropa 2. Další oblíbené stanice jsou rádio Impuls, Spin rádio, Fajn rádio, Frekvence 1 nebo Rádio City. Zajímavé je, že například rádio Expres, které vybralo 8 respondentů v otázce č. 11, tak všichni respondenti byli pouze ženy a žádný muž.

Z celkového počtu 96 respondentů bylo 26 mužů a 70 žen. Kdybychom chtěli, vyvážené výsledky potřebovali bychom stejný počet mužů a žen, jak již bylo psáno. Jelikož toto dotazníkové šetření bylo náhodné, tak výsledky nemohou být stejné.

Následující tři grafy jsou podle věkového rozpětí, na které odpovídali respondenti v otázce č. 2. V grafu č. 14, 15 a 16 si můžeme všimnout, v jakém věkovém rozhraní respondenti vypsali svá oblíbená rádia a kolikrát byly napsány respondenty.

Graf č. 14: Oblíbenost rozhlasových stanic ve věkové kategorii 15 – 30 let.

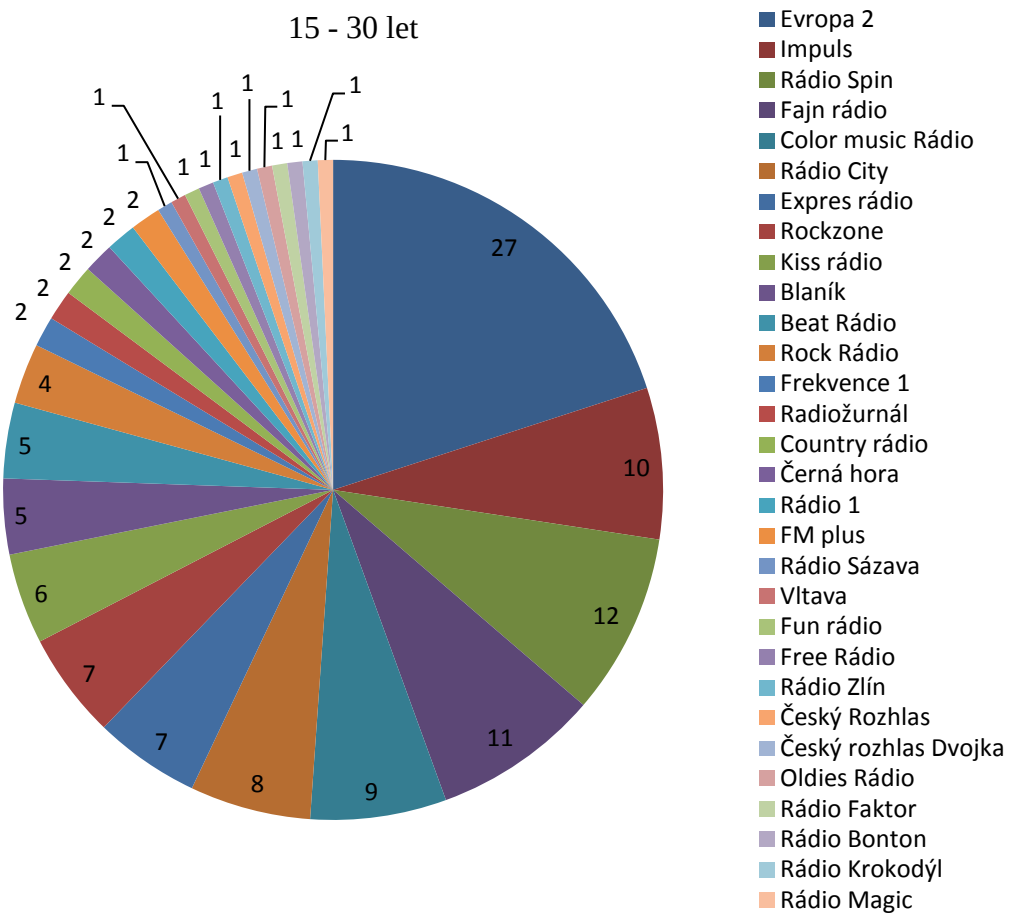

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Ve věkovém rozhraní 15 - 30 let je 70 respondentů, což je výrazně nejširší skupina. Z grafu č. 14 je patrné, že mladší věková generace má nejširší výběr rozhlasových stanic.

U této kategorie respondentů vítězí rádio Evropa2 a následuje rádio Impuls, rádio Spin, Fajn rádio a Color music rádio.

Graf č. 15: Oblíbenost rozhlasových stanic ve věkové kategorii 31 – 45 let.

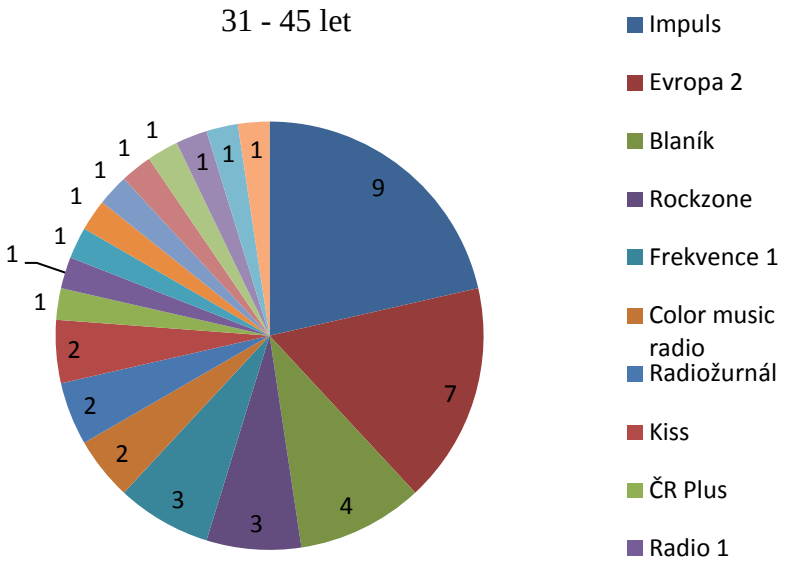

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf č. 16: Oblíbenost rozhlasových stanic ve věkové kategorii 45 – 70 a více let.

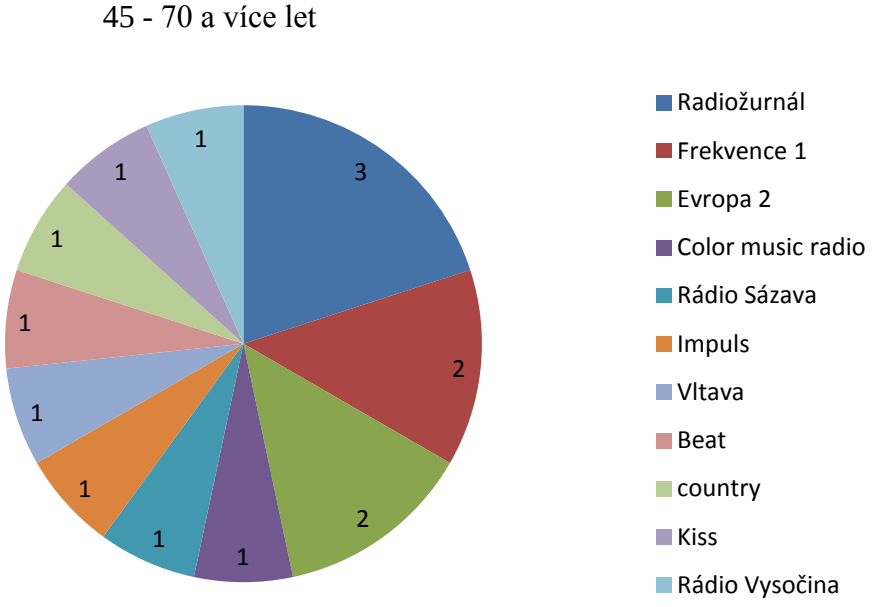

Zdroj: autor práce, 2016 (vlastní šetření)

Čím je vyšší věkové rozpětí, tím je nižší počet respondentů. V prvních dvou věkových skupinách převažují rozhlasové stanice soukromé, ale ve třetí skupině je tomu naopak a převažují média veřejné služby. Z grafů č. 12, 13 a 14 je také patrné, že čím je větší věkové rozpětí, tím méně daný respondent poslouchá širší škálu radiostanic. Tedy mladší respondenti mají více oblíbených stanic a naopak nejstarší věkové rozhraní respondentů, poslouchá převážně jen jednu rozhlasovou stanici.

6.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Před začátkem dotazníkového šetření byly stanoveny tři hypotézy:
1. Nejčastěji lidé poslouchají rádio v autě.
2. Rádia digitálně vysílaná se poslouchají výhradně kvůli lepší kvalitě zvuku.
3. Rádia jsou častěji poslouchaná v pásmu FM, než digitálně vysílaná v DAB formátu.

První hypotéza se nezaměřuje na otázku digitalizace rozhlasových stanic, ale obecně na poslech rádia v dnešní době. První hypotéza zní: Nejčastěji lidé poslouchají rádio v autě. Na otázku, kde respondenti nejčastěji poslouchají rádio, odpovědělo 56,5% respondentů, že v autě. Tím je první hypotéza potvrzena. To, že se tato hypotéza potvrdila, není žádným velkým překvapením, naopak větším překvapením by bylo, kdyby byla hypotéza vyvrácena. Jak již bylo zmíněno u otázky, rádio funguje nejčastěji jako nerušivý element, a proto se ho hodí poslouchat v autě.

Na otázku, jak lidé vnímají digitalizaci rádií, odpovědělo 4,2% z celku respondentů. Na tuto odpověď navazovala otázka č. 4, kde měli tito respondenti možnost odpovědět, že poslouchají digitálně vysílaná rádia výhradně kvůli lepší kvalitě zvuku. Nikdo z respondentů nezvolil tuto variantu. Ze zlomku respondentů, kteří se dostali na tuto podotázku, zvolila 75% respondentů odpověď: Jsem fanoušek digitalizace, poslouchám rádia v DAB formátu. Zbylých 25% respondentů zvolilo odpověď: Poslouchám jen FM vysílání. Těmito fakty se jasně vyvrátila druhá hypotéza, která zní: Rádia digitálně vysílaná se poslouchají výhradně kvůli lepší kvalitě zvuku.

Poslední stanovená hypotéza zní: Rádia jsou častěji poslouchaná v pásmu FM, než digitálně vysílaná v DAB formátu. K této hypotéze se vztahuje druhá odpověď z otázky č. 3.: Nezajímám se o to, ale rádia poslouchám. Tuto odpověď zvolilo 86,5% respondentů a navazuje na otázku č. 5. V otázce č. 5 byly na výběr čtyři odpovědi, ale jen 4. odpověď nikdo nezvolil: Poslouchám rádia i digitálně vysílaná (v DAB formátu). Dále s touto hypotézou souvisí otázka č. 4, do které se dostalo pouhých 4,2% respondentů. Z toho odpovědělo 25% respondentů 4. odpověď: Poslouchám jen FM vysílání. Z číselných faktů jasně plyne, že valná většina respondentů poslouchá výhradně FM pásmo vysílání a tím je potvrzena třetí hypotéza.

V každé otázce dotazníkového šetření je vypracovaná tabulka s odpověďmi a následně vypracované grafy k údajům z dané otázky. Z výsledků si můžeme všimnout, že lidé nejeví dost velký zájem o digitální rozhlasové vysílání. Právě proto je v dnešní době celonárodní digitalizace rozhlasu pozastavena na dobu neurčitou. Jelikož občané České republiky o to nejeví zájem, digitalizování rozhlasu by pro ně znamenalo jedině komplikace. Občané by museli nakoupit nová zařízení, která přijímají digitální pásmo DAB. Obdobně jako to bylo při digitalizaci televizního vysílání, kdy se začalo vysílat v kanálu DVB-T. U televizního vysílání je ale mnohem větší škála výhod. Hlavní výhodou u televizního vysílání jsou dva výrazné faktory. Prvním je velké zlepšení kvality obrazu a druhým je širší nabídka výběru TV kanálů. Díky tomu mohlo vzniknout mnoho nových televizních stanic nebo stanice, co již vysílaly, mohly získat další kanály s novou tématikou. Bohužel u rozhlasových stanic nejsou žádné hlavní faktory, které by posunuly technologii vpřed, jako tomu bylo u televizní digitalizace.

Před začátkem dotazníkového šetření byly stanoveny tři hypotézy. Z toho byly dvě potvrzeny a jedna vyvrácena. Do otázky č. 4 bylo posunuto pouhých 4,2% respondentů. Z toho nikdo neodpověděl, že poslouchá digitálně vysílaná rádia výhradně kvůli kvalitě poslechu. Tudíž tato hypotéza byla vyvrácena. Obecné výsledky dotazníkového šetření nejsou nijak zvlášť překvapující, až na výsledek otázky, kdy nejčastěji lidé poslouchají rádio. Obecně známý fakt je, že největší špička v poslechu rádií je ráno, proto se dala čekat jasná převaha odpovědí: ráno. Ale i přes to, že ráno dalo nejvíce respondentů, tak odpoledně mělo jen o 8% méně.

Z dotazníkového šetření je možné usoudit, že v mladší věkové kategorii lidé volí větší spektrum poslouchaných rádií. S postupným nárůstem věku tento faktor ubývá a lidé poslouchají spíše jednu oblíbenou rozhlasovou stanici. Dále je zřejmé, že většina žen volí spíše komerčnější stanice, kdežto muži poslouchají širší spektrum žánrového rozpětí.

Dále je zřejmé, že rozhlas je vnímán mezi lidmi stále jako základní masové médium. Nemá dnes sice stejnou funkci jako v minulosti, tím je myšleno, že lidé dříve vnímali rádio jako nejrychlejší přísun informací, kdežto dnes rádia fungují nejčastěji jako zvuková kulisa. A je zřejmé, že díky vývoji technologií, konkrétně mobilních telefonů, lidé stále více používají mobilní aplikace rozhlasových stanic, které pak mohou poslouchat kdekoliv na světě s internetovým připojením.

7. ZÁVĚR

První vysílání rozhlasu v Československu začalo 18. května roku 1923. Rozhlas od té doby prošel značným vývojem a jeho postavení i funkce se výrazně změnily. Dříve byl rozhlas masové médium, přes které šly k veřejnosti toky informací nejaktuálněji a nejrychleji. Bakalářská práce pojednává o tom, jaké hlavní změny v rozhlasovém vysílání začaly na přelomu roku 1990, kdy došlo k nastartování éry soukromých médií. Bohužel v dnešní době rozhlas střídají stále častěji novější technologie, především mobilní telefony a přístup k internetu, který vede k nejrychlejšímu přísunu informací. Je dokázáno, že člověk, který se snaží získat aktuální informace, se jako první připojí na internet. Rozhlas i přes vývoj internetu není bezvýznamný, využívá ho mnoho lidí, například ke sběru dat a uchování informací v čase. Lidé si zvykli, že rychlý přísun informací najdou zejména na internetu a používají rádio spíše k relaxaci nebo například jako kulisu ve společnosti. Ale i přes změnu svých původních funkcí si rozhlas udržel stále velký vliv mezi masovými médii.

Komunikační prostředky prošly od svého počátku až do současnosti velkým vývojem. V minulosti se lidé snažili, aby komunikační média umožnila snadný a spolehlivý přenos sdělení na největší vzdálenost. Další požadavek byl na uchování sdělení v čase, tedy pro další generace, a nakonec dodání sdělení k co největšímu počtu uživatelů. Současná etapa působí, vzhledem k těmto kritériím, jako vyvrcholení těchto požadavků a snah.[28]

Za rozhlas se považuje telekomunikační zařízení, kterým se šíří jednosměrně zvuková stopa na dálku. Nejčastěji se používají elektromagnetické rádiové vlny, které slouží jako vysokofrekvenční přenosové médium, ale používají se i metalické vlnky, tím jsou myšleny rozhlas po drátě nebo místní rozhlas. V dnešní době se stále častěji využívá vysokorychlostní internet k přenosu dat, jejichž prostřednictvím se dá navázat propojení. Cizí slovo „radiojournal“, je původní používaný název pro rozhlas. V českém prostředí se nejdříve začalo používat název „radiožurnál“ a následně slovo zdomácnělo, začalo se používat slovo „rádio“.

[28] Jan Jirák, Helena Pavličiková a kol., Média pod lupou. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2013, s. 22 - 23. ISBN 978-80-87415-70-2

Veřejnoprávní rozhlas má jisté základní prvky, na které se soustředí a upřednostňuje je. Především už z historického hlediska pečuje o národní kulturní dědictví, prosazuje, vytváří a chrání základní hodnoty moderní demokratické společnosti. Nesmíme ale zapomenout, že klade důraz na spisovnou češtinu a poskytuje veřejnosti všestrannou, vyváženou, kvalitní programovou a obsahovou nabídku. Kdežto komerční rozhlas upřednostňuje na prvním místě vysokou poslechovost, zaměřuje se na reklamy a jejich ceny. Tím není řečeno, že veřejnoprávní rozhlas nemá reklamy. I veřejnoprávní rozhlas vysílá reklamy, ale zaměřuje se především na program a jeho skladbu, protože reklamy nejsou hlavním zdrojem příjmu. Hlavním účelem komerčního rozhlasu je, že vznikl za vidinou zisku. Čím mají komerční stanice větší poslechovost, tím více si mohou účtovat za odvysílaný čas reklamy a vše se točí kolem toho. To ale není důvod, že by komerční stanice nezajímaly požadavky posluchačů. Požadavky posluchačů s tím úzce souvisejí. Ovšem celkový pohled veřejnoprávního rozhlasu je úplně jiný, než rozhlasu komerčního.

Cílem praktické části práce bylo vyhodnocení odpovědí respondentů z dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na vnímání rozhlasových stanic a jejich poslechovost. Dotazník byl částečně zaměřen i na digitální vysílání. Mezi respondenty se našly výrazné rozdíly ohledně jejich vnímání digitálního vysílání, na rozdíl od běžného vysílání VKV-FM. Drtivá většina respondentu poslouchá výhradně VKV-FM pásmo.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1) LUKÁŠ URBAN, JOSEF DUBSKÝ, KAROL MURDZA, *Masová komunikace a veřejné mínění*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3563-4.

2) JAN JIRÁK, BARBARA KÖPPLOVÁ, *Masová Média*. 2.přeprac.vyd. Praha: Portál, 2015, ISBN 978-80-262-0743-6.

3) JAN JIRÁK, HELENA PAVLIČIKOVÁ a kol., *Média pod lupou*. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2013, ISBN 978-80-87415-70-2.

4) ROBERT WATERMANN MCCHESNEY, *Problém médií: Jak uvažovat o dnešních médiích*. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, 2009, ISBN 978-80-902831-2-1.

5) KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií v datech: Rozhlas - televize - mediální právo*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1.

6) DUSPIVA, Zdeněk. *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*. Praha: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-169-7.

7) MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003. Institut mediální komunikace. ISBN 80-7220-157-3.

8) MUSIL, Josef. *Sociální a mediální komunikace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-002-0.

9) JIRÁK, Jan a Helena PAVLIČÍKOVÁ. *Média pod lupou: (mediální výchova jako téma celoživotního vzdělávání)*. Praha: Powerprint, 2013. ISBN 978-80-87415-70-2.

10) VEJVODA, Jiří. *Co vysílá svět*. V Praze: Radioservis, 2015. ISBN 978-80-87530-49-8.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

1) OLGA JURIKOVÁ, *Úloha prostriedkov masovej informácie a propagandy v ideologickej práci.* 1. vyd. Bratislava: Pravda, 1989.

Seznam použitých internetových zdrojů

1) RadioTV. *Regulace médií.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://www.radiotv.cz/p_radio/r_technika/vysilani-v-pasmu-vkv-oirt/*

2) Společenské vědy. *Regulace médií.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://zsv-maturita.cz/regulace-medii-maturitni-otazka/*

3) Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 4, 118 26, Praha 1 – Malá Strana.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=541&r=1992*

4) Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 4, 118 26, Praha 1 – Malá Strana.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=597&r=1992*

5) Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 4, 118 26, Praha 1 – Malá Strana.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=17&r=1964*

6) *Sbírka zákonů České republiky.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb0010-1993.pdf*

7) Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 4, 118 26, Praha 1 – Malá Strana.* [online]. 22.5.2016 [cit. 2016-05-22]. Dostupné z: *https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=468&r=1991*

SEZNAM ZKRATEK

VKV - velmi krátké vlny

RRTV - Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

RTV - rozhlasové a televizní vysílání

EBU - Europan Broadcasting Union

OIRT - International Radio and Television Organisation

APSV - Asociace provozovatelů soukromého vysílání

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 …… 39

Tabulka 2 …… 40

Tabulka 3 …… 41

Tabulka 4 …… 42

Tabulka 5 …… 43

Tabulka 6 …… 44

Tabulka 7 …… 45

Tabulka 8 …… 46

Tabulka 9 …… 47

Tabulka 10 ……... 48

Tabulka 11 ……..…. 50

Seznam grafů

Graf 1 …… 39

Graf 2 …… 40

Graf 3 …… 41

Graf 4 …… 42

Graf 5 …… 43

Graf 6 …… 44

Graf 7 ……..... 45

Graf 8 …… 46

Graf 9 …… 48

Graf 10 ……..…… 49

Graf 11 ……..…… 51

Graf 12 ……..…… 52

Graf 13 ……..…… 53

Graf 14 ……..…… 54

Graf 15 ……..…… 55

Graf 16 ……..…… 55

9. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník ……. I

HYPOTÉZY

1. Nejčastěji lidé poslouchají rádio v autě.
2. Rádia digitálně vysálaná se poslouchají výhradně kvůli lepší kvalitě zvuku.
3. Rádia jsou častěji poslouchaná v pásmu FM, než digitálně vysílaná v DAB formátu.

DOTAZNÍK

1. Vaše pohlaví?

Muž Žena

2. V jakém věkovém rozmezí se pohybujete?

15 – 30 31 – 45 46 – 70 a více

3. Jak vnímáte digitalizaci rozhlasových stanic?

Zajímám se o to a sleduji současný stav.

Nezajímám se o to, ale rádia poslouchám.

Nevím co to digitalizace je.

Neposlouchám rádia.

4. Zajímám se o to a sleduji současný stav

Jsem fanoušek digitalizace, poslouchám digitální rádia v DAB formátu.

Poslouchám digitální rádia výhradně kvůli kvalitě poslechu.

Nemám rádio, které podporuje DAB formát.

Poslouchám jen FM vysílání.

5. Nezajímám se o to, ale rádia poslouchám.

Poslouchám jen svoje oblíbené rádio.

Mám pár oblíbených rádií, mezi kterými si vybírám podle chuti.

Poslouchám veškerá rádia, kde zrovna hrají dobrou muziku.

Poslouchám i digitálně vysílaná rádia (v DAB formátu).

6. Jaké zařízení využíváte nejčastěji k poslechu? (více možných odpovědí)

Přenosné FM rádio.

Přenosné FM rádio včetně digitálního příjmu (DAB formátu).

Autorádio.

Mobilní telefon.

Hi-fi věž.

Kapesní rádio.

7. Kdy nejčastěji posloucháte rádio?

Ráno Odpoledne Večer

8. Kde nejčastěji posloucháte rádio? (více možných odpovědí)

V autě Doma V zaměstnání Mobilní telefon Na internetu

9. Využíváte k poslechu rádií na internetu mobilních aplikací?

Ano Ne

10. Jaké jsou vaše oblíbené hudební žánry? (více možných odpovědí)

Rock Folk Jazz Country Vážná hudba Eletronica Blues Disco
Hip hop Reggae Pop Funk R&B Ska Soul

11. Jaké je/jsou vaše oblíbené rozhlasové stanice? Vypište prosím alespoň jednu či více stanic.

_____

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Šimon Pýcha

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční

Název práce: Rozhlasová média od vzniku České republiky

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 53

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: ThDr. et PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.